

XXI.
SPRAWOZDANIE

DYREKCJI
PAŃSTWOWEGO GIMNAZJUM

IM. KRÓLA WŁADYSŁAWA JAGIELŁY

W DĘBICY

ZA ROK SZKOLNY

1928/29

1929

NAKŁADEM KOMITETU RODZICIELSKIEGO W DĘBICY

część I.

8

Problem uwagi w świetle psychologii i pedagogiki eksperymentalnej.

Chcąc ocenić *motliwość* osiągnięcia wyznaczonego celu wychowania i nauczania oraz obmyśleć najodpowiedniejszą *drogę* do tego celu zmierzającą, musimy przede wszystkim dobrze poznać przedmiot naszego działania - wychowanka .. — Dopiero gdy znamy jego-właściwości fizyczne i duchowe, możemy przystąpić do obmyślenia skutecznych sposobów wpływania na rozwój jego ciała i duszy ..

Szczególne trudności nastęcza, jak wiadomo, wnikanie w życie umysłowe dziecka, w jego myśli i uczucia.

Dawni pedagogowie, kierując się intuicją, wczuwali się w stan psychiczny dziecka i w ten sposób niejako odgadywali, co się w jego duszy dzieje, posługując się przytem czasem własnymi wspomnieniami, jak to czyni Rousseau. 1). Metody _ wychowania obmyślano najczęściej drogą *dedukcji*, opierając się na powszechnie przyjętych i uznanych zasadach.

Jeśli opracowana metoda była logiczną konsekwencją tych zasad, to bez skrupułów polecano ją do praktycznego użytku nauczycielom i wychowawcom.

Skuteczność zaleconego postępowania, jego użyteczność dla praktyki pedagogicznej trudno dawały się ocenić, li tylko na podstawie obserwacji życia. Często pokolenia całe mijały, zaniin ten czy ów błąd zauważono. To też w tych warunkach ewolucja myśli pedagogicznej dokonywała się powoli.

Dopiero zastosowanie do zagadnień psychologii i pedagogiki metody *eksperymentalnej*, która tak obfite wydała plony w dziedzinie nauk przyrodniczych, wprowadziło naukę o wychowaniu na nowe tory, otwierając przed nią niespodziewane zgoła i nieogarnione

perspektywy. Coraz to nowe dziedziny życia psychologicznego i przejawy pracy umysłowej udostępniono badaniom doświadczalnym.

Na tej drodze uzyskano wiele cennych, a ściśle i objętywnie stwierdzonych danych} dotyczących rozwoju poszczególnych właściwości intelektualnych dziecka, warunków jego pracy umysłowej i skuteczności stosowanych metod nauczania i wychowania.

1) Jan Jakób Rousseau (czy t. Russo) (1712-1778), pedagog i myśliciel francuski, \vysunął hasło wychowania *naturalnego*.

Cały szereg uczonych zajął się systematycznym badaniem takich zdolności umysłowych dziecka, jak uwaga, pamięć, spostrzeganie, kojarzenie i innych. Nie pominięto też takich zagadnień, jak przystosowanie się do pracy, nabywanie wprawy, zmęczenie pracą umysłową lub fizyczną.

Wnioski swe opiera pedagogika nowoczesna na *eksperymentach* wykonywanych w ściśle określonych warunkach, które można w razie potrzeby powtórzyć, modyfikując ewentualnie tę okoliczność, której wpływ na przebieg doświadczenia pragniemy określić.

Oдноsne eksperymenty wykonuje się zazwyczaj masowo, a wyniki opracowuje się na zasadach matematycznych. Bardziej złożone trudniej się dają ściśle zdefiniować i w podobny sposób liczbowo ująć i opracować.

Potężny wpływ na rozwój pedagogiki nowoczesnej wywarła naj młodsza gałąź psychologii - psychologia indywidualna, zapoczątkowana przez Wilhelma Sterna. Dotychczas psychologia uczyła o ogólnych prawach żywota duchowego, odnoszących się do *wszystkich* ludzi; wychodziła mianowicie z założenia, że wszelkie zboczenia od tych norm spotykamy tylko u ludzi mniej lub więcej nienormalnych. W rozważaniach naukowych tykli przejawów indywidualnych nie uwzględniono. Systemy wychowania obmyślano również na modłę tego człowieka "normalnego".

Dopiero tak zwana psychologia różnicowa zwróciła uwagę na różnice, zachodzące między poszczególnymi osobnikami pod względem życia duchowego i postawiła sobie za zadanie' zmienność tych cech indywidualnych bliżej zbadać i sformułować, jakoteż ustalić źródło tej zmienności i jej zależność od takich przyczyn ubocznych, jak otoczenie, wychowanie, prawa, dziedziczność itp.

Specjalnym badaniom poddano wpływ właściwości indywidualnych na poszczególne dziedziny *pracy umysłowej*. Wyniki tych badań znajdują coraz obszerniejsze zastosowanie praktyczne, nie tylko w pedagogice, lecz także w życiu ekonomicznym. W tym ostatnim wypadku stosuje się powyższe wyniki, celem urzeczywistnienia zasady "właściwy człowiek na właściwym miejscu".

Do pierwszych pracowników polskich, na niwie pedagogiki eksperymentalnej należy Jan Władysław Dawid (1859-1914), autor obszernych dzieł z zakresu psychologii dziecka i dydaktyki ogólnej.

W najnowszej literaturze pedagogicznej, na szczególną uwagę zasługuje dzieło Bogdana Nawroczyńskiego pt.: "Uczeń i klasa"; które jest wzorem naukowego rozważania aktualnych zagadnień pedagogicznych na zasadach eksperymentalnych.

W pracy niniejszej pragnę podać ogólny zarys psychologii, uwagi, jakoteż omówić pokrótce jej rodzajowe typy, uwzględniając różne strony tego zagadnienia.

Znaczenie tej właściwości dla życia codziennego i dla dzieła wychowania jest każdemu dostatecznie znane. - Przypomnijmy

50bie tylko, jak bardzo różni się wpływ odczytu wysłuchanego z uwagą, od wpływu, jaki ten sam odczyt wywiera na nas, skoro nie skupiliśmy na niego dostatecznie uwagi.

Zagadnienie uwagi różni psychologowie w rozmaity sposób ujmują.

Jedni dopatrują się istoty tego szczególnego 'stanu duszy w wysiłku wołającym, skierowującej nas na jedno z kilku możliwych w danej chwili wyobrażeń. Ten punkt widzenia nosi nazwę teorii wołającej.

Zdaniem innych uczonych zasadnicze zjawisko uwagi polega na szczególnym Mstosunkowaniu się *uczuciowem* naszej jaźni do życia intelektualnego. Staje się to zrozumiałe, gdy zważymy, że w istocie najczęściej kierujemy naszą uwagę na wyobrażenia lub czynności, wzbudzające nasze uczucia lub zainteresowanie. (Teoria emocjonalna).

W obu wypadkach wychodzimy z punktu widzenia subiektywnego, tzn. zapastrujemy się na proces uwagi ze stanowiska człowieka przeżywającego ten proces ..

Poglądom tym przeciwstawia się ujmowanie intelektualistyczne, które uwzględnia jedynie zmiany, jakie zachodzą w naszej świadomości w stanie uwagi. Wedle Ziehena, uwaga jest niczem innym, jak tylko "walką wrażeń" o zajęcie w naszej świadomości dominującego stanowiska. Wyobrażenie, które wyparło inne i wyszło z tej walki zwycięsko, wybija się na pierwszy plan i skutek tego znajduje się w centrum' naszej świadomości.

Niezależną od powyższych poglądów jest kwestja, jak należy sobie wyobrazić proces nastawienia uwagi.

Wedle teorii trowa i Ebberhausa czynność naszą polega na tym, że tworzymy połączenia między poszczególnymi ośrodkami mózgowymi, torując w ten sposób drogę pewnym wyobrażeniom.

Przeciwnie teoria hamowania dopatruje silnej głównej czynności skupienia uwagi. w hamowaniu tych wrażeń i przedstawięń, które nie są pożądane. Szczególnie wyraźne wystąpienie w naszej świadomości pewnego, wyobrażenia jest tylko skutkiem zahamowania wszystkich 'Irinych. Teorię tę ilustruje nam znany z doświadczenia fakt, że w stanie uwagi nie słyszymy wcale (lub tylko słabo) szmerów ubocznych i często wcale nie dostrzegamy przedmiotów, znajdujących się w polu widzenia. Przedstawicielem tej teorii jest między innymi znany psycholog i filozof niemiecki Wilhelm Wundt (1832-1920).

Meumann rozważa przedewszystkiem szczególne procesy, zachodzące w naszej świadomości w stanie uwagi. Charakterystyczną cechą tego, stanu jest zdaniem jego to, że pewien, kompleks wyobrażeń znajduje się w centrum naszego życia psychicznego. Kompleks ten, wyróżniający się wysokim stopniem jasności wyobrażeń, decyduje o dalszych kojarzeniach w naszej świadomości.

Przytem jaźń nasza okazuje tendencję indentyfikowania się jakoby z tym kompleksem i uważania go do pewnego stopnia

za cel myślenia. Czem się tłumaczą wspomniane 'wyżej próby wyjaśnienia zjawiska uwagi z punktu widzenia subiektywnego?

Świadomość nasza w stanie uwagi jest więc przede wszystkim nacechowana, szczególną wyrazistością i jasnością odnośnych wyobrażeń. Stopień tej jasności - zależy od skupu i energii a czyli natężenia uwagi. Przeciwnościem skupionej jest uwaga słaba.

Zależnie od tego, czy skupienie uwagi ogranicza się do mniejszej ilości ujmowanych wrażeń, czy też obejmuje większy zakres świadomości, mówimy o uwadze ograniczonej i rozłożonej. Przy tej ilości ujmowanych równocześnie elementów wzrokowych określamy jako 'zakres uwagi'; ilość zaś ujętych bez liczenia wrażeń, słuchowych, podanych *następczo*, określamy jako siłę uwagi.

Sądzone, że między rozłożeniem a siłą skupienia uwagi zachodzi stosunek odwrotności. To znaczy, im więcej wrażeń ona obejmuje, tym mniejsza jest jasność poszczególnych elementów.

Zdaje się jednak, że pogląd ten nie zupełnie odpowiada rzeczywistości.

Meumann sądzi, że nieznaczne zwiększenie liczby wrażeń nie zmniejsza jasności, gdyż równocześnie potęguje się auto-matycznie skupienie uwagi, dostosowującej się niejako do zwiększonych wymagań. Dopiero po przekroczeniu pewnej granicy rozłożenia, może ma zastosowanie powyższe prawo.

W każdym razie nie można z wielkiego rozłożenia uwagi wnioskować o jej słabym skupieniu. Możliwe jest mianowicie rozszerzenie zakresu uwagi bez jej równoczesnego osłabienia.

Ze względu na proces nastawiania rozróżniamy uwagę mierną i bierną, czyli czynną.

Nagły huk wystrzału lub łoskot przejeżdżającego pociągu natychmiast pochłania naszą uwagę, w pierające chwile wyobrażenia z naszej świadomości. Ten rodzaj uwagi, mający prawdopodobnie swe źródło w głęboko zakorzenionym instynkcie samozachowawczym, nazywamy uwagą inimi i ną" gdyż nastawienie jej następuje bez świadomego udziału naszej woli.

Przeciwnie uwaga do woli występuje na skutek specjalnego postanowienia, a skupienie tego rodzaju uwagi wymaga szczególnego wysiłku;

Do mimowolnej zaliczamy też uwagę, płynącą z *zainteresowania*. Entymolog mimowoli śledzi przelatującego rzadkiego motyla, a ciekawe opowiadanie w podobny sposób pochłania uwagę słuchacza, bez świadomego wysiłku z jego strony.

Dla uniknięcia nieporozumień co do natury uwagi, niektórzy autorzy rozróżniają dwa rodzaje uwagi mimowolnej: Rodzaj odruchowej, uwagi zwanej "narzuconą", która jest pod wpływem nieświadomego instynktu i bardziej świadomą, zwaną "samorzutną", będącą skutkiem zainteresowania;

Ze względu na przedmiot uwagi rozróżniamy uwagę zmysłową i umysłową, zależnie od tego, czy zwraca się ona na

spostrzeżenia naszych zmysłów, czy też: na wewnętrzne procesy psychiczne. Meumann rozróżnia uwagę zmysłową sensoryczną i motoryczną, zależnie od tego, czy skierowana jest na wrażenia zmysłowe; czy też na własne ruchy.

Właściwości i cechy uwagi różne są u poszczególnych osobników, dlatego mówimy o wfaści i w d s c i a c h i n d y w i d u a l n y e h .

Jedni skłonni są do ograniczenia uwagi, inni do rozłożenia jej na większą ilość wrażeń. Przy tym ograniczenie czyli mały zakres uwagi może wynikać z jej słabości, jakto ma miejsce u małych dzieci, albo dorosłych, umysłowo nierozwiniętych. Może zaś, także mały zakres pozostawać w związku z wielkim skupieniem. W tym ostatnim wypadku obserwacje odznaczają się wielką wiernością i obiektywnością. Typ ten nazywają, typem "uwagi unieruchomionej lub obiektywnej".

Osoby, o uwadze rozłożonej występują również w dwóch odmiennych typach zależnie od tego, czy rozległość uwagi idzie w parze z niezbyt silnym skupieniem, czy też jak to często bywa okupiona jest powierzchownością i pobieżnością. W tym wypadku obserwacje są bardzo niedokładne, a materiały rzeczywiście spostrzeżony bywa obficie uzupełniany domysłami. Uwagę taką pozornie obszerną, nazywają w przeciwstawieniu do wspomnianej wyżej unieruchomionej - płynną.

Dalej uwaga może być mniej lub bardziej podatna na bodźce rozpraszające. Cechę tę Meumann nazywa odwracalnością.

Pozatem może być uwaga w różnym stopniu odporną na bodźce szkodliwe. Przytem rozróżniamy odporność na bodźce jednorazowe, od odporności uwagi na bodźce trwałe. Tę ostatnią nazywają też zdolnością przystosowania się.

Uwagę nazywamy stałą, czyli równomierną, gdy stopień jej skupienia w ciągu pewnego czasu nie podlega znacznym wahaniom. Przeciwnościem tego rodzaju jest uwaga niestawa;

czyli zmienne.

Ważną cechą indywidualną jest wytrwałość uwagi. Jest ona wyrazem tego, czy dany osobnik może przez dłuższy czas skupić uwagę na jednym przedmiocie, czy *tet* szybko się przytem nuży.

W ścisłym związku z powyższymi cechami pozostaje podział uwagi na dynamiczną i statyczną.

O osobach, które w ciągu danej czynności potrzebują częstych pobudek, mówimy, że posiadają uwagę dynamiczną. Przeciwnościem tego typu jest uwaga statyczna, której postanowienie początkowe wystarcza na dłuższy przeciąg czasu do utrzymania skupienia. U osób tego typu bodźce przypominające nie wpływają na polepszenie pracy, owszem, często przeszkadzają i rozpraszają uwagę;

Objawy *fizjologiczne*, towarzyszące stanowi uwagi, dzielimy na następujące zasadnicze rodzaje:

1. Pierwszorzędne ruchy przystosowujące organy spostrzegawcze. Polegają one na odruchowym działaniu odnośnych mięśni oka, ucha i innych odpowiednich narządów.

2. Drugorzędne ruchy przystosowujące jak ruchy głowy, postawa ciała, skierowanie twarzy w stronę mówiącego. Ruchy te ułatwiają odbieranie pożądaných wrażeń, a unikanie niepożądanych, mrużenie oczu podczas słuchania.

3. Pierwszorzędne ojawy wyrażające. Uwydatniają się one w czynnościach serca, pulsu i oddechu, oraz nerwach naczyniowych i napięciach mięśni. Są to procesy o charakterze odruchowym. 4. Drugorzędne objawy wyrażające, jak gestykulacja, marszczenie czoła itp. Ruchy te przeważnie bezcelowe miały zapewne kiedyś w rozwoju gatunku swe znaczenie, które obecnie utraciły.

Praktycznie ważną jest rzeczą, w jakim stosunku pozostaje skupienie uwagi do drugorzędnych objawów przystosowujących i wynikające stąd wskazania pedagogiczne. Sprawę tę różnie loceniano.

Niektórzy autorzy nie przywiązują żadnej wagi do postawy zewnętrznej ucznia. Postawa jest, zdaniem ich, automatycznym wpływem stanu uwagi i objawem mu towarzyszącym. Dlatego nie należy sztucznie na postawę wpływać.

Meumann natomiast przestrzega przed niedocenianiem znaczenia drugorzędnych ruchów przystosowujących i hamujących. Procesy te mianowicie nie tylko są objawem stanu uwagi i jego wynikiem, ale także naodwrot skupienie uwagi popierają i potęgują je, przeciwdziałając rozprószeniu. Należy więc zwracać baczną uwagę na postawę uczniów w czasie nauki, gdyż ona sprzyja w wysokim stopniu nastawieniu uwagi i ułatwia jej podtrzymanie.

Podobnie przeżywane przez nas afekty, jak gniew lub oburzenie, powodują charakterystyczne objawy zewnętrzne, wyrażające się najczęściej w mowie i gestach; objawy te naodwrot potęgują nasze wzburzenie. Przez zahamowanie zaś zewnętrznych wyrazów naszych uczuć możemy same uczucia do pewnego stopnia usunąć.

Eksperymentalne metody badania uwagi.

Z powyższych wywodów wynika, że nie można mówić o ogólnej ocenie tak skomplikowanej i wielostronnej właściwości duchowej, jaką jest uwaga. Można natomiast określić poszczególne cechy indywidualne, posługując się odpowiednimi

testami. Test czyli próba jest to specjalnie obmyślane doświadczenie, mające na celu diagnozę czyli rozpoznanie jakiejś cechy psychicznej lub zdolności umysłowej.

Ograniczenie i rozległość uwagi, czyli to, co psycholog nazywa zakresem, mierzymy za pomocą t. zw. tachistoskopu. jest to przyrząd, umożliwiający eksponowanie bodźca wzrokowego przez ściśle określony a bardzo krótki okres czasu do 1/1000 sekundy.

Chodzi mianowicie o to, żeby uwaga nie mogła w ciągu tego czasu wędrować.

Zazwyczaj eksponujemy kilka kresek, kótek lub liter. Ilość elementów ujętych równocześnie, jednym aktem uwagi jest miarą zakresu. Człowiek dorosły ujmuje w takich warunkach około 6 elementów.

Zaznaczyć należy, że eksponowane kreski czy kropki nie powinny być ułożone w grupy jak na przykład:

∴ ∴ ∴ albo ||| ||| |||

gdyż przez to wzrasta pozornie zakres do kilkunastu ujętych równocześnie elementów.

Jeśli posługujemy się literami, nie mogą one być ułożone w sylaby albo w słowa, gdyż w ten sposób również otrzymujemy liczby odpowiednio większe, dochodzące do 25 liter.

W pierwszym wypadku badany ujmuje ilość grup, a następnie przez mnożenie otrzymuje liczbę kropek, czy kresek. W drugim wypadku wchodzi w grę czynnik asymilacji, które pozwalają wprawemu czytelnikowi z kilku liter skonstruować całe słowo.

Sięga uwagi mierzymy metronomem. Miarą jest tu maksymalna ilość uderzeń ujętych przez daną osobę. Uderzenia następują w jednakowych odstępach czasu, przyczem należy dobrać tempo dla badanej osoby najkorzystniejsze. jedni mianowicie wolą szybsze tempo, inni powolniejsze. Przy badaniach metronomem należy unikać wszelkiego rytmu, który podobnie działa jak grupowania bodźców wzrokowych.

Natężenie czyli skupienie uwagi mierzą bądź pośród, badając odporność danej osoby na bodźce rozpraszające, bądź też bezpośrednio, opierając się wprost na wynikach pracy, której wykonanie zależne jest tylko od skupienia uwagi.

Metoda pośrednia - wychodzi z założenia, że odporność na rozpraszanie jest tym większa, im bardziej uwaga jest skupioną. Wobec tego badamy, jak wielki musi być stosowany bodziec rozpraszający, żeby go osoba badana zauważyła. jeżeli wystarczy nieznaczny bodziec, stąd wniosek, że słabe jest skupienie uwagi. jeżeli zaś dana osoba okazuje się nieczułą nawet na silniejsze bodźce, to wnioskujemy stąd, że skupienie jest wielkie uwagi.

Próbę wykonujemy w następujący sposób: Osoba badana skupi uwagę dookoła dowolnej czynności, na przykład do mierzenia liczby jednocyfrowe lub liczy litery jakiegoś tekstu. Eksperymentator co pewien czas powoduje spadanie kuli stalowej na płytę drewnianą. Dobierając kule różnej wielkości zmienia siłę uderzenia. Badana osoba daje znak w chwili, gdy usłyszy uderzenie.

Niektórzy uważają pośrednie oznaczanie skupienia za niezupełnie pewne, gdyż spotykamy czasem wielkie skupienie uwagi, idące w parze z wysoką wrażliwością na wpływy uboczne. W każdym razie opisana próba może być użyta do określenia odporności na rozpraszanie, która jest sama przez się właściwością charakterystyczną, o praktycznym znaczeniu.

Bezpośrednia metoda oznaczania skupienia opietasie jak wyzej wspomniano na wynikach. samej pracy umysłowej.

Praca, której wydajność ma być wskaźnikiem stanu uwag, winna być zależną jedynie od skupienia (a nie od umiejętności), a wyniki jej muszą się dać z łatwością mierzyć i liczbowo ująć.

Kraepelin stosuje dodawanie liczb jednocyfrowych, ułożonych w kolumny i notowanie rezultatów. Schulze poleca użycia całego szeregu kolumn, zawierających po dwie liczby jednocyfrowe, które należy dodać, a sumy notować. Jeżeli wynik jest liczbą dwucyfr⁹wą, każe dla uniknięcia straty czasu wypisać tylko cyfrę jednostek. Dla przykładu podajemy kilkanaście takich kolumn, częściowo z wynikami.

```

42 3 2 5 7 4 3 5 2 7 8 1 5 2 8 7 4 2
574 1 892 1'3 9 1 93 4 75 g 8 6 Q 9 7
3 3 6 6 4 8 1
    
```

Miarą wydajności jest średnia ilość dodanych kolumn w jednostce czasu, np. w jednej minucie.

Jako pracę umysłową łatwo dającą się mierzyć, a nie wymagającą 'specjalnej' umiejętności, polecają też liczenie i przekreślanie liter tekstu.

Celem zbadania charakteru uwagi poleca się dodawać bezustannie liczby jednocyfrowe lub liczyć litery tekstu przez dłuższy czas, np. 1 1/2 godziny. Co pięć minut, na dany przez eksperymentatora znak, należy zaznaczyć kreską wykonaną pracę. Otrzymane wyniki rzucają światło nie tylko na stopień skupienia, lecz także na jednostajność uwagi.

U jednych skupienie podlega znaczniejszym wahaniom, podczas gdy inni pracują z względnie jednostajną wydajnością. Badania wykazały, że krzywa pracy wykazuje tem większe wahania, im większe skupienie konieczne jest do danej czynności.

Przebieg próby uwydatnia się szczególnie jasno, gdy ją przedstawiamy *graficznie* na układzie współrzędnych. We wszystkich dziedzinach pedagogiki eksperymentalnej posługują się chętnie wykresami, które uwypuklając wyniki doświadczeń, ułatwiają wyciąganie odpowiednich wniosków.

Specjalne próby służą do określenia wpływu trwale działających bodźców, szkodliwych na wydajność pracy, przez co uwydatnia się zdolność przystosowania się do podobnych bodźców. W tym celu, podczas podobnej łatwo dającej się skontrolować pracy, działa trwale czynnik rozpraszający jak np. ustawiczne uderzenie metronomu, dźwięki muzyki lub wygłoszenie ciekawego opowiadania. Wydajność pracy w tych warunkach porównujemy z jej wydajnością w warunkach normalnych.

Ciekawą jest rzeczą, że podobne bodźce czasem nadspodziewanie powodują zwiększenie wydajności pracy. Dzieje się dlatego, że bodźce szkodliwe wpływają do pewnego stopnia na automa.; tyczny wzrost siły skupienia. Jeżeli ten nasz wysiłek jest większy, niż to jest koniecznym do zrównoważenia powodów roztargnienia, otrzymujemy wspomniany

i
ę
p
o
d
o
b
Z
n
e
m
i
o
t
e
.
;
r
o
k
s
t
a
m
i
z
t
ą
e
m
o
d
y
f
i
k
a
c
j
ą
,
o
z
n
e
b
a
d
a
n
s

y ma obowiązek zwracania uwagi na powód roztargnienia. Tę stronę oświetla nam charakte...; rystyczne zachowanie się przy wykonywaniu *dwóch* współzawodniczących ze sobą czynności.

Polecą się np. badanemu odczytać jakiś tekst, a równocześnie w Aakt metronomu wkładać w pewien przepisany sposób wtyczki do otworów w płycie

Przy takich doświadczeniach zauważono dwojakie zachowanie się osoby badanej. Albo uwaga oscyluje między obiema czynnościami, albo też zwraca się głównie na jedną z nich, wykonując drugą automatycznie, jakoby podświadomie. W. obu wypadkach podobna praca wymaga wielkiego skupienia; dlatego może być w każdym razie doskonałym wskaźnikiem zdolności skupienia uwagi.

Wedle Oriinbauma zdaje się zachodzić to prawo, że maksymalne skupienie około głównej czynności wychodzi także na korzyść czynności ubocznej. Może więc wynik jednej lub drugiej pracy z równem powodzeniem służyć za miarę skupienia uwagi.

Do badań skupienia i jednostajności uwagi Burdon stosuje bardziej skomplikowaną pracę wykreślenia pewnych liter, np.: a, i, r, z danego tekstu.' Czas potrzebny do przejrzania tekstu i ilość błędów są wskaźnikami wykonanej pracy.

przy używaniu tekstów do wykreślenia, względnie liczenia liter, 'musimy uniknąć ewentualności zainteresowania się treścią podczas próby. W tym celu używa się tekstów w języku zupełnie niezrozumiałym, np. węgierskim, albo też tekstów bez znaczenia, wydanych przez instytuty pedagogiczne. Teksty te są ułożone pod kątem widzenia bdnosnejpróby ..

Celem otrzymania darych o d y n a m i c z n y m i s t a t y c z n } Lm charakterze uwagi, polecamy' wykonywać po kolei kilkakrotnie krótko 'trwającą pracę w -dwóch serjach. Za pierwszym razem upominaniy badanego tylko j e d e n r a z przed rozpoczęciem prób, że winien pracować uważnie i równomiernie. Przy drugiej serji zaś powtarzamy uporimienie przed każ d ą poszczególną próbą ..

Osobnik o typie uwagi statycznej wykaże w obu szeregach jednakowe wyniki, a nawet czasem ciągle napomnienia mu przeszkadzają. Typ zaś dynamiczny w pierwszym wypadku bardzo szybko zmniejszy swój wysiłek, natomiast pod wpływem ciągłego upominania praca zyska wyraźnie na jednostajności.

, Rozwój uwagi dziecka.

Spotykamy u dawnych pedagogów i psychologów" pogląd, że dziecko jest jakoby minjaturą człowieka dorosłego i wyposażone we wszystkie jego właściwości psychiczne. Pogląd ten nie utrzymaJ się w świetle badań nowoczesnych ..

Dziś wiadoment jest, że dziecko posiada duszę odmienną

od dorosłego. Specjalna nauka o dziecku t. zw. pedologia zajmuje

się wszechstronnem zbadaniem tej małej istoty, tak pełnej jeszcze dla nas tajemnic i zagadek. Od rozwiązania tych zagadek zależy bezpośrednio dzieło wychowania młodego pokolenia, a pośrednioprzyszłość społeczeństw i ludzkości.

Omówimy pokrótce typowe cechy uwagi dziecka. Przedewszystkiem różni się dziecko od dorosłego, zwłaszcza w początkach swego rozwoju większym *ograniczeniem* pola uwagi i skłonnością do jej rozdzielania. To ograniczenie zaś nie wypływa, jak się często dzieje u dorosłych, z chęci intensywniejszej obserwacji, lecz poprostu ze słabości. Wskutek tej słabości uwaga dziecka z jednej strony łatwo daje się odwieść od przedmiotu zainteresowania, z drugiej zaś strony nie jest ona zdolną do rozdzielania się mimo wyraźnej ku temu skłonności. Oto przykład zachowania się uwagi 'dziecięcej'.

Jeżeli małemu dziecku, zajętemu zabawką trzymaną w ręce, damy do drugiej ręki inne pociągające świecidełko, to ono natychmiast upuszcza pierwszą zabawkę, zwracając się ku drugiej. fakt ten, ilustruje nam łatwą *Odwracalność* uwagi dziecięcej, ja... koteż niezdolność do rozdzielania jej między obydwie przedmioty zainteresowania.

Jakkolwiek zasadniczo odwracalność uwagi większą jest u dzieci, niż u dorosłych, to jednak przez wprawę, mogą się one stać w wysokim stopniu odporne na bodźce rozpraszające. Dowodem tego 9-cio lub 10-cio letnie dzieci, odrabiające lekcję w domu podczas rozmowy czy pracy domowników,

Zakres uwagi wzrasta wyraźnie z wiekiem. Dziecko 6-cio letnie ujmuje równocześnie dwa do trzech, pojedynczych elementów, ułożonych w równomiernym szeregu" dwunastoletnie 3-4 takich elementów, 14-letnie przeciętnie 5, a dorosły około 6. Wpływ wprawy jest równie minimalny jak u dorosłych.

Znamiennym jest, że ugrupowanie bodźców wzrokowych, które tak bardzo zwiększa zakres uwagi dorosłych, nie powoduje podobnego zwiększenia się zakresu li dzieci. Trudno im jest, dopatrzeć się prawidłowości w ugrupowaniach, a także nie umieją rekonstruować zgłoski, czy słowa z kilku dostrzeżonych liter, która to zdolność uwarunkowana jest działaniem t. zw. *apercepcji i asymilacji*.

Należy mianowicie pamiętać, że nasza uwaga w życiu codziennym ustawicznie posługuje się *apercepcją*, wskutek czego wyobrażenia nasze posiadają bardzo wiele cech asymilowanych. *Apercepcja* i *asymilacja* są to procesy psychiczne, będące niejako zużytkowaniem doświadczenia życiowego' W codziennym postrzeganiu. zilustruje nam to najlepiej przykład: "

Widząc w klasie tablicę i leżącą obok kredę, wiem bez dłuższego zastanowienia się, że można nią na tablicy pisać. Nie dotknąwszy sre wcale tablicy oceniam, czy powierzchnia jej jest dość gładka, czy też chropowata. A białej bryłce, obok leżącej przypisuję również bez bliższego zbadania dobrze mi znane własności kredy.

Sama *treść* postrzeżenia wzrokowego nie uprawnia mnie jednak do tych wniosków. Możemy przecież, przez odpowiednie naświetlenie wywołać wrażenie chropowatości powierzchni, a odpowiednio polerowana bryłka! cukru lub marmuru może być ładząco podobna do kredy.'

Widzimy więc, że znaczna część naszego wyobrażenia składa się z cech, które na podstawie dotychczasowych przeżyć asymilujemy do faktycznie odebranych wrażeń. Ta czynność *Umysłowa* nazywa się *apercepcją*.

Ody, idąc szosą, słyszę z tyłu turkot wozu, ustępuję na bok, nie oglądawszy się nawet za siebie. I w tym wypadku samo wrażenie słuchowe dzięki *apercepcji* doprowadza mnie do wniosku, że od tyłu zbliża się pojazd, który może być dla mnie niebezpieczny.

U młodocianych *apercepcja* występuje dość wcześnie, ale działanie jej jest początkowo bardzo powolne i niepewne; dlatego prowadzi często do błędnych wyobrażeń. Błędne czytanie jest również powodem takiej niepewnie działającej *apercepcji*.

Wielu światła rzuciły na proces uwagi dzieć doświadczenia *freemana*. Wykazały one, że dzieciom trudniej jest w żądanej chwili uwagę nastawić na potrzebują dłuższego czasu do oswojenia się z okolicznościami, wśród których uwaga ma być czynną.

Stwierdzono również, że uwaga nosi u dzieci bardziej subiektywny charakter. Ujawnia się to w tym, że wnoszą one do obserwowanych przedmiotów przygotowane przedtem przedświadczenia. Wskutek tego uprzedzenia wyników nie są one zdolne do obserwacji obiektywnej.

Również siła uwagi rozwija się stopniowo z wiekiem. Wynosi on u 6-cio letniego dziecka 4 - 5 kolejnych elementów słuchowych, ujętych bez liczenia w jednym akcie uwagi. Dziecko 12-to letnie ujmuje 5-, 6-, 14-to letnie 6-8, a człowiek dorosły 7 - 8 takich elementów. Ciekawe jest, że dziecko woli powolniejsze tempo uderzeń, niż dorosły, a rytm wcale nie popiera uwagi młodszych dzieci. . . .

Powyzsze wyniki pokrywają się w dużej mierze z doświadczeniem praktyki pedagogicznej. Poznane cechy uwagi dziecięcej utwierdzają nas w przekonaniu, że uwaga ta działa bardzo *powoli*, nastawienie jej wymaga dłuższego czasu, a dziecko powoli oswaja się z warunkami pracy umysłowej. Należy więc dziecko stopniowo wprowadzać do nowej sfery myślenia, przyczem wolimy niedocenić, aniżeli przecenić jego zdolność nastawienia i skupienia uwagi.

Psychologja rozróżnia między zakresem *świadomości*, a zakresem *uwagi*. W zakres uwagi wchodzi tylko te wrażenia, które jasno i dokładnie ujmujemy" do zakresu *świadomości* zaliczamy wszystkie wrażenia, t. j. także te, które są niejasne i niewyraźne.

Charakterystycznym jest, że u młodocianych stosunek tych zakresów wychodzi na niekorzyść zakresu uwagi. Są oni skłonni

100

100

100

100

do ujmowania względnie większego pola aniżeli dorośli, ale mniejszą część tego pola ujmują wyraźnie.

Młodsze dzieci wykazują przeważnie tylko uwagę m i m 0 w o l n l czyli b i e r n l, wywołaną silnymi bodźcami lub zainteresowaniem. Ta forma występuje nawet w wielkim skupieniu, jaką dzieci wykazują często, np. przy zabawie. Natomiast trudniej im jest skupić uwagę na skutek powziętego *postanowienia*.

Uwzględniając tę właściwość dziecka, HerbarP) „poleca nauczycielowi pobudzać uwagę mimowolną. uCZ11i6.w. Innemi słowy: zadaniem nauczyciela jest. U9zXnić . naukę interesującą i pociągającą. Hasło to wysuwa też wielu współczesnych pedagogów i myślicieli. Anglik Stout uważa nawet za główny cel nauczyciela przekształcanie uwagi 40wolnej w samorzutną, przez zainteresowanie.

Meumann uważa ten. punkt widzenia za zbyt jednostronny . Zdaniem jego zbyt często wżyciJl zmuszeni jesteśmy skupić uwagę dokoła czynności, która nas chwilowo nie interesuje. Należy więc zawczasu zaprawiać młodzież do uwagi d o w o l n e j, która posiada wyższą wartość wychowawczą, aniżeli mimoWtIna.

Jeżeli chodzi o przedmiot uwagi, to już codzienne spostrzeżenia pouczają nas, że dzieci więcej okazują uwagi z m y s ł o w e j, aniżeli umysłowej. Także ściśle doświadczenia potwierdzają skłonność uwagi dziecięcej do zajęcia się postrzeżeniami zmysłowe m i .

- Stąd doniosłość m e t o d y p o g l l d o w e j w nauczaniu, która polega na obszernej stosowaniu obrazów .i o~azów .i działających na zmysły dziecka. Ojcem tej metody jest Jan Amos Komeński (1592- 1670), który ją wysuwa jako kardynalny postulat w "Wielkiej Dydaktyce", a urzeczywistnia w bardzo popularnej s~ego czasu ilustrowanej czytance: "Orbis sensualium pictus" (Świat zmysłowy w obrazach - 1658).

Różnica między uwagą *statyczną* a *dynamiczną* również zależną jest od wieku. Podczas gdy człowiek dorosły umie pracować z uwagą statyczną, t. zn. na skutek jednorazowego postanowienia, - to u młodocianych najczęściej spotykamy typ uwagi dynamicznej. Do utrzymania stanu uwagi wymagają dzieci częstych pOQudek, o czym również nauczyciel winien pamiętać.

Ruchy, wyrażające stan uwagi, są u dzieci do lat 13 daleko intensywniejsze niż u dorosłych. Rudolf Schulze-zamieszcza w swem dziele ciekawe zdjęcia fotograficzne, ilustrujące mimikę i gestykulację dzieci, będących w stanie uwagi. Zresztą znane są nam z izby szkolnej takie objawy, jak mar"szczenie twarzy, kołysanie nóg i inne tem podobne.

Ruchy te nie mogą być miarą skupienia uwagi, gdyż musiałyby u starszych. występować w wyższym stopniu. Należy je wobec tego zwalczać, jakoniepotrzebny wydatek energii, powodujący szybsze zmęczenie.

Dzieci różnią się od dorosłych większą podatnością na zmę-

1) Jan fryderyk Herbart (1776-1841) położył niespożyte zasługi około rozwoju teorii pedagogicznej XIX wieku.

czenie pracą umysłową i fizyczną. Nie będziemy na tern mieJscu omawiać całokształtu tego zagadnienia. Nadmienimy tylko, że podatność za zmęczenie jest ważną cechą indywidualną, którą można określić, polecając wykonywanie przez 5 minut jednej z wymienionych:1 wyżej prostych czynności umysłowych przed zajęciami szkolnemi i po nich. Z porównania przeciętnej wydajności na l minutę, wnioskujemy o stopniu zmęczenia.

Z tą podatnością dzieci na zmęczenie idzie w parze większą zdolność wypoczęcia. Wystarczy im krótszy czas do usunięcia skutków zmęczenia i regeneracji sił umysłowych.

Literatura:

E. -Meumann: Vorlesungen zur Einfiihrung in die experimentelle Padagogik

Robert Rusk. Pedagogika eksperymentalna (Tłum. Ziemińskiego).

Rudolf Schulze. Aus der Werk-tatt der experimentellen Psychologie und Padagogik.

Stanisław Kot. Historia wychowania.

W Dębicy, dnia 1 czerwca 1929.

Dr ADOLF F/NK

BJ Nauczyciele stali.

CZ~ŚĆ II.

I.

Skład grona nauczycieli~lskieg~przy końcu roku szkolnego 1928/29 •

AJ Profesorowie i nauczyciele, mający stałą posadę

1. Ks. Kottfis Błniej, dyrektor zakładu, członek Rady Szkolnej., Powiatowej, uczył religii w kl. VIII b, VIII c - tyg. godz. 4.

2. Kita Ludwik; profesor, uczył matematyki w kl. V b, VI a, VI b, VII b, VIII a, VIII b, VIII c, a nadto od 3/VI 1929 fizyki w kl. VI a, VI b, opiekun kl. VI a - tyg. godz. 30.

3. Paluch Marjan, profesor, uczył geografji w kl. II, III a, III b, IV b, V a, historii w kl. III h, VIII a, VIII c do 28/11 1929; od 1/III 1929 geografji w kl. Uj III a, IV b, Va; historii w kl. VIII a, VIII b, VIII c od 1/III 1929 zawiadowca gabinetu historyczno-geograficznego, opiekun kl. VIII c - tyg. godz. 20;

4. Piotrowski Jan, profesor, uczył jęz. polskiego w kl. VII a, VII b, VIII a, VIII b, VIII c do 30/IX 1928i od 1/X 1928 jęz. polskiego w kl. VII a, VIII a, VIII b, VIII c do 28/11 1929; od 1/III 1929 jęz. polskiego w kl. VII a, VIII a, VIII b, VIII c; historii w kl. I; zawiadowca biblioteki pol. dla uczniów kl. VIII, opiekun kl. VIII a tyg. godz. 18.

5. Rusinek Franciszek, nauczyciel, uczył jęz. łać. w kl. IV b, IV c, VI a, VIII a, opiekun kl. IV b -, tyg. godz. 19.

6. Staroń Michał. profesor, uczył geografji w kl. I, V b; historii w kl. I, Va, VII a, VIII b do 28/11 1929; oOd 1/III 1929 do końca b. roku szkolnego na urlopie dla poratowania zdrowia.

7. Wiśniewski Stanisław, profesor, uczył jęz. łać. w kl. VII a, VII b, VIII b; jęz. niem. w kl. III a, IV b do 5/XII 1928; od 6/XII 1928 jęz. łać. w kl. VII a, VII b, VIII b; jęz. niem. w kl. III a, IV b, IV c do 31/1 1929; od 1/11 1929 jęz. łać. w kl. Vb, VII a, VII b, VIII b; jęz. niem. w kl. IVa, Va, a nadto od 3/VI 1929 jęz. niem. w kl. III b; zawiadowca biblioteki naucz., opiekun kl. Va - tyg. godz. 31.

8. Zaworski Stanisław, inżynier, profesor, uczył przyrodoznawstwa w kl. I, III a, IVa, IV b, Va, V b do 28/11 1929; od 1/III 1929 przyr. w kl. I, III a, IV a, IV b, Va, V b; geogr. w kl. V b; zawiadowca gabinetu przyrodniczego, kierownik pracowni biologicznej - tyg. godz. 19.

9. Buszko Alojzy, Dr iur., profesor, uczył historii w kl. III a, IVa, IV b, VI a, VII b do 28/11 1929; od 1/III 1929 hist. w kl. III a, IVa, IVb, VI a, VII a, VII b; sekretarz Dyrekcji, zawiadowca biblioteki podręcznej dyrektora i naturalnej - tyg. godz. 21+8.

10~ Cięciel Józef, nauczyciel, uczył jęz. niem. w kl. Va, V b, VIII a, VIII b, VIII c; ćwiczeń deI. w kl. III a, III b do 5/XII 1928i od 6/XII 1928 jęz. niem. w kl. Va, V b, VI b, VII a, VII b, VIII a, VIII b, VIII c do 31/1 1929i od 1/II 1929 jęz. niem. w kl. Vb, VI b, VII a, VII b, VIII a, VIII b, VIII c, a nadto od 3/VI 1929 jęz. niem. w kl. VI ai zawiadowca bibliotekiniem. dla uczniów, opiekun kl. V b - tyg. godz. 32.

11. Jaszan Jan, nauczyciel, uczył jęz. niem. w kl. II; historii w kl. IV c, V b, VI bi geografji w kl. IVa, IV Ci matematyki w kl. II do 31/X 1928i od 1/XI 1928 historii w kl. IVc, Vb, VIb; geografji w kl. IV.a, IV c; matematyki w kl. II do 5/XII 1928; od 6/XII 1928 historii w kl. IVc, V b, VI b; geografji w kl. IVa, IV c; matematyki w kl. III jęz. niem. w kl. IVa do 28/11 1929i od 1/III 1929 jęz. niem. w kl. IVa; historii w kl. IV c, Va, V b, VI bi geografji w kl. IVa, IV Ci matematyki w kl. II, opiekun kl. VI b - tyg. godz. 27.

12. Nagawiecki Bronisław, nauczyciel, uczył jęz. polskiego w kl. II; jęz. łać. w kl. IVa; historii w kl. II, opiekun kl. IVa- tyg. godz. 11.

13. Skiba Michał, nauczyciel, uczył rysunków w kl. III b, IVa, IV b, IV c, Va, V b, VI a, VI b, VII a, VII b, VIII a, VIII b, VIII c do 31/1 1929i od 1/11 1929 rys. w kl. III b, IVa, IVb, IVc. Va, Vb, VI a, VI b, nadob. w kl. VII, VIII jęz. niem. w kl. I, IV Ci zawiadowca gabinetu dla nauki rys. ~ tyg. godz. 27.

14. Szczerba Jan, nauczyciel, uczył ćwiczeń w kl. IVa, IV b, IV c, Va, V b, VI a, VI b, VII a, VII b, VIII a, VIII b, VIII c, a nadto od 15/IX 1928 do 15/X 1928-higjeny w kl. VIIa, VIIb, kierownik gier i zabaw ruchowych, hufca szkolnego, opiekun drużyny harcerskiej, zawiadowca zbiorów do gier i zabaw, od 1/III 1929 opiekun kl. Va -:- tyg. godz. 33 ..

15 .. Ks. Trytek Wojciech, profesor, uczył religji w kl. I, II, III a, III b, IVa, IV b, IV c, Va, V b, VI a, VI b, VII a, VII b, VIII a, egzortator całego zakładu, Moderator uczniowskiej Sodalicji męskiej i żeńskiej - tyg. godz. 28.

16. Zieliński Władysław, inżynier, nauczyciel, uczył matemat. w kl. III a, III bi fizyki w kl. VII a, VII b; przyrodoznawstwa w kl. III b do 28/11 1929; od 1/III 1929 geografji w kl. II matemat. w kl. III a, III b; fizyki w kl. VII a, VII b; przyrodoznawstwa w kl. III b do 2/VI 1929; 'od 3/IV 1929 fizyki w kl. VII a, VII b; przyrod. w kl. III b; matem. w kl. III a, III b, IV a, zawiad. gabinetu fizykalnego, kierownik pracowni fiz.-hem., opiekun kl. VIIb - tyg. godz. 25.

17. Zieliński Władysław, nauczyciel, uczył matemat. w kl. I; rys. w kl. I, II, III a; pracy ręcz. w kl. I, II, III a, III b; ćwiczeń ciel. w kl. II do 5/XII 1928; od 6/XII 1928 matemat. w kl. I; rys. w kl. I, II, III a; pracy ręcz. w kl. I, II, m a, m b; ćwiczeń ciel. w kl. I, III a, a nadto od I/III 1929 pracy ręcz. nadob. w kl. IV-VII, kierownik pracowni robót ręcznych, opiekun kl. I - tyg. godz. 26.

18. Znamirowski Adam, profesor, uczył jęz. pol. w kl. I, III a, mb, IVa, IVb do 28/11 1929; oa I/III 1929 jęz. pol. w kl. I, III a, III b, IV a, IV b i hi-torji w kl. III b; 'geografji w kl. III b - tyg. godz. 23.

19. Żurawski Henryk, nauczyciel, uczył jęz. łać. w 1<1. Va, Vb, Vlb, VIIc do 31/X 1928; od I/XI 1928 jęz. łać. w kl. Va, VI b, VIII c; jęz. niem. w kl. II do 5/XII 1928; od 6{XII 1928 jęz. łać. w kl. Va, V b, VI b, VIII Ci jęz. niem. w kl. II do 31/1 1929; od I/II 1929 jęz. łać. w kl. Va, VI b, VIII c; jęz. niem. w kl. II, III a, zawiadowca gabinetu archeo19gicznego, opiekun kl. III a - tyg. godz. 23.

ej Nauczyciele tymczasowi.

20. Fink Adolf, Dr fil., nauczyciel, uczył jęz. niem. w kl. III b; fiz. w kl. VI a, VI b; matemat. w kl. IVa, IV b, IV c, Va do 5/XII 1928i od 6/XII 1928 jęz. niem. w kl. III b, VI a; fiz. w kl. VI a, VI b; matemat. w kl. IV a, IV b, IV c, Va, opiekun kl. III b do 2/VI 1929 - tyg. godz. 30i od 3JVI 1929 powołany na 6-tyg. ćwiczenia rezerwy. Sprawozdanie Dyrekcji z dnia 5 czerwca 1929, L. 412/29.

21. Klamut Kazimierz, nauczyciel, uczył śpiewu w kl. I, II, III a, III b, VI a, VI b, VII a, VII b, VIII a, VIJi b, VIII c; przyrodoznawstwa w kl. Iii od 6/XII 1928 ćwiczeń ciel. w kl. II i III a do 31/XI 1929i od 1/11 1929 śpiewu w kl. I, 11, 111a, 111b, Via, Vlb, nadob. w kl. VII, V 111 i przyrodoznawstwa w kl. 11i ćwiczeń ciel. w kl. 11, III b, a nadto od 3JVI 1929 matemat. w' kl. IV c, dyrygent chóru młodzieży, zawiadowca zbiorów dla nauki śpiewu, opiekun kl. 11 - tyg. godz. 2.8.

22. Nagawiecki Stanisław, Dr iur., nauczyciel, na urlopie bezpłatnym.

D j Nauczyciele kontraktowi.

23. Malecki Stanisław, nauczyciel, uczył matemat. w kl. VII a. fizyki w kl. V111 a, V111 b, VIII Cj propedeutyki fil. w kl. VIII a, V111 b V111 c, a nadto od 3JVI 1929 matemat. w kl. IV b, Va, opiekun kl. V11 -tyg. godz. 29.

24. Pastuszeńkówna Stanisława, nauczycielka, uczyła jęz. pol. w kl. IV c, Va, V b, VI a, VI b, zawiadowczyni biblioteki polskiej dla uczniów kl. 1-V11 - tyg. godz. 24.

25. Pollaschek Fryderyk, Dr med., lekarz miejski i sądowy, uczył od 16!X 1928 higjenu w kl. V11 a, V11 b, lekarz szkolny tyg. godz. 2.

26. Ramisch Joel, nauczyciel etatowy szkoły powsz. 7-kl. męskiej w Dębicy, uczył religii mojżesz. w kl. od I~ V111 - tyg. godz. 2.

27. Segall Jerzy, nauczyciel, uczył od 16/X 1928 do 5/X11 1928 jęz. niem. w kl. IVa, IV b, Vla, VI b, V11a, V11 b, ponadto od I/XI 1928 do 5/XII 1928 jęz. łać. w kl. Vb, opiekun kl. VI b tyg. godz. 29.

28. Sroczyńska Wanda, nauczycielka, uczyła od początku roku szkol. do 15/X 1928 jęz. niem. w kl. IV a, IV c, VI a, VI b, V11 a, , V11 b, opiekunka kl. VI b - tyg. godz. 24.

-- , + --

II.'

Zmiany i ruch w gronie nauczycielskim w dągu roku szkolnego 1928/29.

AJ Do grona przybyli.

1. Cięciel Józef, przeniesiony rozparz. Min. W. R. i O. P. z dnia 21JV 1928 r. Nr. 11-7436!28, rozporz. K. O. S. K. z dnia 6/VI 1925 L. 11-6305/28 z państw. gimnazjum im. Króla Bal. Chrobrego w Nowym Sączu.

2. Fink Adolf, Dr fil., przydzielony rozporz. K. O. S. K. z dn. 28JVI 1928, L. 6582/28 oraz rozporz. K. O. S. K. z dn. U/I 1929, L. 11-416/29.

3. Pastuszeńkówna Stanisława, nauczycielka, przydzielona rozparz. K. O. S. K. z dn. U IVI 1928, Nr. 11-5997/29 oraz rozparz. K. O. S. K. z dn. 12/IX 1928, L. 11-9524/28 od I/IX 1928. 4. Pollaschek Fryderyk, Dr med., przydzielony rozporz. K. O. S. K. z dn. 29jIX 1928, L. O. 1832/28 od 5jX 1928.

5. Segall Jerzy, przydzielony rozparz. K. O. S. K. z dn. 3jX 1928, L. 11-10740/28 od 16jX 1928.

BJ Z grona ubyli.

1. Malecki Stanisław, przeniesiony w tym samym charakterze służbowym do gimnazjum państw. im. M. Kopernika w Zyweu. Rozparz. K. O. S. K. z U/IV 1929, Nr. 11-3748/29.

2. Segall Jerzy. Rozp. K. O. S. K. z dn. 7/X11 '1928, L. 11-13827/28 z dniem 15/X11 1928.

3. Sroczyńska Wanda, przeniesiona w tym samym charakterze służbowym do gimnazjum państw. w Brzesku. Rozp. K. O. S. K. z dn. U/X 1928, L. JI-U 779/28.

4. Stiasny Aleksander, przeniesiony w stały stan spoczynku z dniem 30/XI 1928. Rozp. K. O. S. K. z dn. 20/X 11 1928, L II-U642/28.

14"

e) *Uzyskali urlop lub zniesienie godzin.:*

1. **Nagawiecki Bronisław.** Zniżenie obowiązującego wymiaru godzin nauczania do połowy godz. tyg. na przeciąg roku szkolnego 1928/29, ze względu na stan zdrowia. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 30fVI 1928, Nr. II-9337/28; rozporz. K. O. S. K. z dn. 21 fVII 1928, L. II -8033/28.

2. Nagawiecki **Stanisław**, Dr iur., urlop bezpłatny na rok szkolny 1928/29 (od I/IX 1928 do 31/VIII 1929) celem umożliwienia pełnienia obowiązków burmistrza m. Dębicy. Rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 30/X 1928, Nr. II-15495/28; rozporz. K. O. S. K. z dn. 8/XI 1928, L. II-12670/28.

3. **Staroń Michał**, urlop płatny dla poratowania zdrowia na czas od I/III 1929 do końca bież. roku szkolnego. Sprawozdanie Dyrekcji z dn. 11 /III 1929, L. 186/29. Rozp. K. O. S. K. z dn. 28fV 1929, Nr. 11-5962/29. Sprawozdanie Dyrekcji z dn. I/VI 1929, L. 394/29.

4. **Stiasny Aleksander.** Urlop płatny od I/IX 1928 do 30/XI 1928, t. j. dnia przeniesienia w stały stan spoczynku. Rozp. K. O. S. K. z dn. U/IX 1928, L. II-10273/28.

--t--

III.**Pomieszczenie zakładu i służba z końcem roku szkolnego 1928/29.**

Zakład, własność gminy miasta Dębicy, mieści się w dwupiętrowym budynku. Posiada, 18 sal klasowych, salę gimnastyczną oraz szatnię, izbę harcerską, gabinet przyrodniczy, fizyczną, robót ręcznych, 2 ubikacje na kancelarię Dyrekcji, salę konferencyjną, 2 ubikacje na bibliotekę naucz. i uczniowską i 1 ubikację dla instrumentów muzyki uczniowskiej. W zakładzie mieści się mieszkanie dla Dyrektora i trzech sług szkolnych. Od strony południowej przytyka bezpośrednio obszerny dziedziniec, na którym uprawia młodzież gry i zabawy ruchowe i spędza czas w czasie przerw naukowych.

Zakład posiada 2-morgowy stadion sportowy, na którym skupia się życie sportowe młodzieży, zarówno w zakresie gier i zabaw ruchowych, lekkiej atletyki, jakoteż przysposobienia wojskowego oraz popisów z każdej dziedziny wychowania fizycznego.

Służba zakładu.

1. Ciurkot Józef, woźny;
2. Malinowski Michał, woźny;
3. Maduzia Józef, kontrakt. sługa szkolny.

C) Wyjazd wycieczek naukowych. I. W Y

cie c / k i g e o g r a f i c z n e .

, KLASA I.

, Gwiczenia, kartograficzne.

L. Plan' klasy (pomiary i rysowanie)

13. Plan zakładu (pomiary i rysowanie)

14. Plan podwórza szkol. (pomiary i rysowanie)

15. Strony świata (oznaczanie w dzień)

16. Strony świata (oznaczanie wieczorem).

Wydeczki p. r. Dębicy i najbliższej okolicy.

6. Wisłoka (og. wiadomości o rzece)

7. Stacja kolejowa w Dębicy (drogi komunikacyjne naszego powiatu)

8. Sposoby zabudowań i życia mieszkańców w Dębicy

9. Pracownia stolarska p. Guni w Dębicy.

KLASA II.

Wycieczki w najbliższe okolice Dębicy.

1. Obserwowanie kształtu horyzontu i wysnuwanie wniosków o kształcie ziemi"

2. Obserwowanie ruchu słońca

3. Obserwowanie ruchu słońca
4. Wisłoka (znaczenie rzek)
5. Most kolejowy i stacja wodna (kolejowa).
6. Pomiary błoń wojskowych i rysowanie planu.

W ciągu ubiegłego roku szkolnego odbyła się nadto w dniach 30/IX, 1. i 2/X 1928 a) 3-dniowa wycieczka pod przewodnictwem pp. Palucha Marjana i Nagawieckiego Bronisława do Pienin, w której wzięła udział młodzież klas VIII a, VIII b i VIU c, - b) 2-dniowa wycieczka historyczno-przemysłowa pod przewodnictwem pp. inż. Zielińskiego Władysława i Dra Adolfa Finka w dniach 24 i 25/V 1929 do Krakowa. W pierwszym dniu zwiedzono: 1., Zakłady Zieleniewskiego, 2. fabrykę Piaseckiego, 3. Wawel (zamek, groby, skarbiec, katedrę) i 4. Pałac Prasy. W drugim dniu muzea i wszystkie osobliwości historyczne Krakowa, po południu kopalnię soli w Wieliczce. 1-dniowa wycieczka przemysłowa pod przewodnictwem ks. Dyrektora zakładu i pp. Dra Alojzego Buszki, Kazimierza I Lamuta i Jana Szczerby w dniu 23/V 1929 do Okocima. W wycieczce do Krakowa wzięła udział młodzież kl. VI - VII, do Okocima kl. VIII a, b, c; 4-dniowa wycieczka na P. W. K.

2. Wycieczki przyrodnicze.

Kl. I.

1. pustynia. Obserwacja części roślin dla wykazania i utrwalenia pojęcia korzenia i pędu.
2. Kędzierz. Stwierdzenie na podst. obserwacji, n. p. tabołów polnych, Inicy pospolitej, łubinu, tworzenia się owoców z kwiatów.
3. Kopaliny. Spostrzeżenia nad kiełkowaniem grabów, buków i dębów.

Kl. II.

1. Borek Dębicki. Rozpoznawanie drzew - i. krzewów.
2. Walica-Latoszyn. Zbiór owoców suchych i soczystych.
3. Kawęczyn-Wolica. Rozpoznawanie drzew i krzewów po pokroju.
4. Kawęczyn. Zwiedzanie pasieki.
5. Dębica. Wiatropylność.
6. Dębica. Rośliny pnące.

Kl. III a.

1. Gawrzyłowa. Obserwacja roślin, ziół i bylin o kwiatach drobnych, zebranych kwiatostanami do zwabiania owadów ..
2. Tory kolejowe i przyległe łąki. Zbieranie do zielnika roślin, posiadających broń mechaniczną i chemiczną.
3. Przedmieście Dębicy. Opadanie liści drzew i krzewów, zamieranie ziół i bylin.
4. Wisłoka. Obserwacja ryb i ich ruchów.
5. Pustynia. Obserwacja życia zwierząt w wodzie, pod względem oddychania i narządów ruchu (ślimak, kijanka, pływak i małże).

Kl. mb.

1. Zawada. Broń chemiczna i mechaniczna roślin.
2. Borek Dębicki. Kształt liści.

3. Gumniska. Ubarwienie -liści jesienią.
4. Pustynia. Rozwój płaza, obserwacja owadów wodnych.
5. Wolica. Rośliny "Wodne".
6. Latoszyn. Zapoznanie się z przedstawicielami todzin ~ brzoźowatycQ, liljowatych, wargowych, storczyków, traw.
7. Rzeźnia, maszyna parowa i elektrownia.

3. Wykaz ćwiczeń praktycznych (biologicznych).

W pracowni biologicznej odbywali uczniowie ćwiczenia kl. III i IV. Uczniowie kl. III zakładali akwarja, terraakwarja dla płazów, na których robiono liczne spostrzeżenia.

Najwięcej czynną była młodzież kl. IV. Uczniowie oglądali pod mikroskopami względnie planktoskopami komórki roślin i zwierząt niższych (pleśni białej i zielonej, małżynków i niektórych glonów) i robili preparaty roślin wyższych. Na przykładzie żaby przeprowadzono sekcje (preparowanie przewodu pokarmowego, układu oddechowego, mięśnia udowego, narządów moczopłciowych i działania włókien nerwowych).

D) Wykaz tematów wypracowań piśmiennych w językach nowożytnych.

1. polskich.

Kl. IVa.

1. Do czego obowiązuje solidarność koleżeńska? (szkol.).
2. Do wyboru: "Żale Achillesa" albo "Rola bogów w Iliadzie" (dom.).
3. Wojna w czasach dawnych a wojna ostatnia. (Na podstawie nauk historii, lektury i zasłyszanych opowiadań - (szkol.).
4. Co bardziej mnie pociąga, świat przyrody, czy świat techniki? (dom.).
5. Któraś pamiętna scena z "Ogniem i mieczem" (szkol.).
6. Wpływ żywiołowych katastrof na tok życia. (Na podstawie obserwacji i zasłyszanych opowiadań - szkol.).
7. Związek miasta i wsi (rozprawka). Wymiana produktów, oddziaływanie kulturalne i obyczajowe (dom.).
8. Co jest moim, najżywszym pragnieniem? (szkol.).
9. Jakie znaczenie dla kultury ducha ma własna orkiestra i czy napawa mię dumą jej wysoki poziom? (Na podst. pogadanek szkol. - dom.).
10. Jaką przyjemność i pożytek odnoszę z lektury powieści (szkol.).

Kl. IV b.

1. jakie korzyści przynosi nam szkoła w dziedzinie życia społecznego? (szkol.).
2. Jak w IVa.
3. jaka połączona jest mi najlepiej znana, a jaką pragnąłbym poznać? (szkol.) ..
4. jak w IVa.
5. Co najbardziej interesuje mnie w lekturze "Ogniem i Mieczem" (szkol.).

6. Klęska tegorocznej zimy (Z przeżyć i zasłyszanych opowiadań).
7. jak w IVa.
8. Najradośniejsze zdarzenie z roku (szkol.) , 9. jak w IVa.
10. Czy daje mi coś' więcej niż zaprzątanie się (szkol.).

KI. tVc.

I. Do którego z wielkich ludzi chciałbym być podobny i dlaczego? (szkol.).

2. Wpływ dobrego czynu (nowelka. - dom.).
3. Mój dom rodzinny' (opis - szkoL) ..
4. jakiego człowieka nazwiesz bohaterem? (rozprawka ~ szAmi.). 5. jakie poznałeś sposoby walki. i zwyczaje wojenne rónych ludów (na podstawie lektury ~ dom.).

6. Który z terenów najbliższej okolicy nadaje się do sportu zimowego? (szkol.).

7. Co wiesz o Marszałku Piłsudskim? (szkoL).
8. Wpływ bogów na losy bohaterów "Iliady" (dom.).
9. jaką myśl główną wyraził poeta w "Maratonie" (szkoL). 10. Czyhy Longina Podbipięty (dom).

Kl. Va. 1.

Mój pierwszy przyjaciel (szkoL).

2. Odpowiedz na następujące pytania: Co wiesz o P. K. O.? Dlaczego należy oszczędzać? (dom.).

3. a) Opisać kościół w Dębicy; b) Od ilu ludzi jesteśmy w ciągu ..dnia zależni? (szkoL).

4. Na czym polega sielankowość "Pana Tadeusza" (dom.).
5. jak spędziłem święta Bożego Narodzenia? (szkol.).
6. Który ze sportów zimowych najlepiej lubię i dlaczego? (szkoL). . 7.

Pokrewne postaci "Zemsty" i "Pana Tadeusza" (dom.).

8. jakie typy humorystyczne spotykamy wśród kolegów? (szkoL). 9. Które opisy przyrody w "Panu Tadeuszu" uważam za nastro-Jowe? (dom.).

10. Dlaczego chciałbym pojechać na P. W. K.? (szkol).

KI. Vb.

1. Dole i niedole życia studenckiego (szkol.).

2. Jak w Va

3. Jak w Va

4. Cześnik i Rejent (charakterystyką porównawcza - dom.)
5. jak się powinna wyrażać grzeczność ucznia? (szkol.)
6. Sport zimowy, jego urok i znaczenie (szkol.)
7. Znaczenie niepodległości (rozprawka - dom.)
8. Którą postać w "Panu Tadeuszu" można uważać za bohatera? (szkol.)

9. Do jakich ludzi należy dziś przyszłość? (szkol.)

10. Odporność młodzieży polskiej na akcję rusyfikatorską. (Na podstawie "Szyfowych prac" -... dom.).

KI. VI a.

1. a) Kmicic a ksiądz Robak, b) Wilk każdy jest siłą gromady, a siłą wilka gromada, c) Od absolutyzmu królewskiego do Rzeczypospolitej szlacheckiej (dom.)

2. jak w Va

3. Obchód dziesięciolecia niepodległości Polski (w formie listu do kolegi - szkol.)

4. Pochwała wsi i życia wiejskiego w literaturze polskiej (szkol.)

5. jakie' obowiązki wkłada na nas chwila obecna? {szkol.)

6. Rola i cel gminy w życiu szkolnem (rozprawka ~ dom.)

Marszałek Piłsudski jako symbol idei państwowo-twórczej (szkol.) 8. Wady społeczeństwa polskiego w XVIII w. (na podst. "Satyr" Krasickiego - szkol.)

9. "Pieśń legionów" i jej znaczenie daw i dziś (szkoL).

KI. VI b .

1. Pierwsi, kronikarze (szkol.).

2. jak w Via

3. Coby godnego zobaczenia pokazał w Dębicy koledze z Krakowa? (szkol.)

4. Rozwiń i uzasadnij słowa' Kochanowskiego': "A jeśli komuś droga otwarta -do nieba, tym, co służą Ojczyźnie" (dom.);

5. Opis wsi współczesnej (szkol.)

6. Kogo ze współczesnych mógłbym nazwać bohaterem dla-czego? (szkol.)

7. Najważniejszy wypadek w moim życiu (dom.)

8. jak w VI a

9. Wady społeczeństwa polskiego w XVIIIw. (Na podst "Satyr" Krasickiego .. (szkol.)

10. jak w kl. VII b .

KI. VII a.

1. Rola P. K. O. w realizacji idei oszczędności (forma dowolna-dom.)

2. Wartości duchowe młodzieży wileńskiej a dzisiejszej (porówna-nie - szkol.)

3. Dlaczego rocznicę niepodległości obchodzimy uroczyście? (rozprawka - dóm.)

4. Znaczenie poetów - wieszczów narodowych Gnterpretacja "Pieśni Wajdeloty" A. Mickiewicza - szkol.)

5. Rozwinąć i uzasadnić pogląd' Mickiewicza, zawarty w słowach: "O ile powiększycie i polepszycie duszę Waszą ... " (ks. Pielgrzym. nar. XX - dom.)

6 .. Atmosfera' dzieciństwa A. Mickiewicza a Słowackiego. Och zamilowania, skłonności, prace i zabawy),Próba char. porówn. - szkol. 7. Rozwinąć i uzasadnić myśl przewodnią dowolnie wybranej powieści. (Interpretacja ~ szkol.)

8. Rola Mickiewicza a Słowackiego w życiu duchowem emigracji. (Porównanie - liom.)

9. Wenedzi i Lechici. (Próba źródłowej charakterystyki porównawczej - szkol.)

10. Dlaczego chciałbym zwiedzić Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu? (dom.)

KL. VII b.

1. Co wiem o P. K. O. i jego zadaniach? (dom.)

2. Żywotuość haseł "Ody do młodości" A. Mickiewicza. (Próba interpretacji - szkol.)

3. W dziesięciolecie odrzucenia Polski. (Krótkie przemówienie do kolegów - dom.)

4. Tragizm i heroizm postaci Konrada Wallenroda (szkol.)

5. "Pan Tadeusz" Mickiewicza, jako artystyczne unieśmiertnienie polskości (szkol.)

6. Pogląd Mickiewicza na przeszłość Polski. (Na podst. "Księgi narodu i pielgrz. polskiego" - dom.)

7. Jaki typ młodzieńca przedstawia Gustaw ze "Ślubów pamenskich" i czy mi się on podoba? (szkol.)

8. Idea poświęcenia się jednostki w "Dziacrach" a w "Anhellim" (dom.)

9. Stosunek Słowackiego do pokolenia współczesnego. (Na podst. poznanych utworów - szkol.)

10. a) Cele i zadania P. W. K., b) Co słyszałem o P. W. K.? c) Znaczenie gospodarcze P. W. K. (dom.)

KL. VIII a.

1. Potrzeba oszczędności i składania ich w P. K. O. (forma wybrana - dom.)

2. Przyjaźń w życiu młodzieńcem Trzech Wieszców. (Rozprawka - szkol.)

3. Usiłowania kulturalno-gospodarcze narodu polskiego w okresie dziesięciolecia niepodległości. (List do kolegi - dom.)

4. Przetłumaczyć na język polski Horacego "Ergi monumentum aere peremcius" (Oda III 30 - dom.)

5. Pogląd Asnyka na przyszłość Polski. (Napoost. sonetu 29 i 30 z cyklu "Nad głębiami" interpretacja tekstu - szkol.)

6. Do czego dążę? (Rozprawka - szkol.)

7. Objaśnić dowolnie wybrany wiersz J. Kasprówicza. (Analiza treści - szkol.)

8. Dlaczego należy się starać, aby być w życiu pożądanym człowiekiem. (Rozprawka - dom.)

KL. VIII b.

1. O ile P. K. O. jest najpopularniejszą instytucją oszczędnościową przekazową. (forma wybrana - dom.)

2. Rodzice Trzech Wieszców. (Próba charakterystyki - szkol.)

3. Dwaj naczelnicy Polski nowożytnej - Kościuszko ~ Piłsudski. (Porównanie - dom.)

4. Jak w VIII a

5. jak w VIII a

6. jak w VIII a (szkol.)

7. Objaśnić dowolnie wybrany wiersz A. Asnyka. (Analiza treści szkol.)

8. jak w VIII a.

KL. VIII c. ii:z'

1. P. K. O. jako instytucja oszczędnościowa i przekazowa w Polsce. (forma wybrana - dom.)

2. Wpływy atmosfery rodzinnej na urobienie duszy młodzieńczej Trzech Wieszców. (Porównanie - szkol.)

3. Ułożyć i uzasadnić program "Wieczoru" w 10-letnią rocznicę niepodległości. (Rozprawka - dom.)

4. Przetłumaczyć na język polski Horacego: "Non usitata nec ferar". (Oda II 20 - szkol.)

5. jak w VIII a

6. jak w VIII a (szkol.)

7. Objaśnić dowolnie wybrany wiersz M. Konopnickiej. (Analiza treści - szkol.)

8. jak w VIII a.

2. N i e m i e c k i c h.

KL. IVa.

1. Ein Spaziergang in der Umgebung der Stadt.

2. Beobachtungen während des Besuchs einer Bäckerei.

3. Warum sind mir Weihnachten so lieb?

4. Von den Handwerkern.

5. Wie ein Tischler seine Ehrlichkeit bewiesen hat?

6. Die Schrecken des heurigen Winters.

7. Wie baue ich mir ein Haus?

8. Ein Ausflug an einem Frühlingstage.

9. Die Grube. (Nach dem Bilde).

10. Ich beschreibe mein beliebtes Spiel im freien.

11. Der Markt.

KL. IV b.

1. Die Umgebung von Dębica.

2. Wie wird das Brot gebacken?

3. Woraus und wie wird unser Kleid gemacht?

4. Aus welchen Kleidungsstücken besteht meine Kleidung und woraus wird sie gefertigt?

5. Das Pferd. (Seine Beschreibung und Nutzen).

6. Eine kolnische Sage über Heinzelmännchen. (Inhaltsangabe).

7. Meine Beobachtungen während des Ausfluges am frühen Morgen.

8. Wie wird ein Haus gebaut?

9. Das Eisen und sein Nutzen.

10. Zeichne eine Lokomotive auf und beschreibe, wie sie in Bewegung gesetzt wird.

11. Was für ein Handel wird bei uns am meisten getrieben?

12. Wie schaut unsere Stadt aus und von wem ist sie bewohnt?

KI. IV c.

1. Die nächste Umgebung der Stadt Dębica.
2. Schildere die Tätigkeiten beim Brotbacken. (Auf Grund eigener Beobachtung).
3. Die Zwerge.
4. Wie ich die Kleinferien zugebracht habe. 5. Ich beschreibe das Bild (Ein Markttag).

6. Woher nehmen die Leute ihre Kleidungsstoffe?
7. Mein Ausflug gegen Gawrzyłowa.
8. In der Werkstätte eines Tischlers. (Nach dem vorgelegten Bilde).
9. Die Arbeiten des Landmanns und des Giirtners im Frühjahr.
10. Handwerk und Industrie der Stadt Dębica.

1 h Meine ferienpläne.

KI. Va.

1. Die Beschäftigung eines Landmannes an einem schönen Herbsttage. 2. Telle Gefangennahme und seine Befreiung.
3. Die Reinheit als Grundlage der Gesundheit.
4. Der Fluss und das Leben eines Menschen. (Ein Vergleich).
5. Die Pflanzenzucht in unserer Gegend.
6. Welche Lebenswürdigkeiten in München gefallen dir am meisten? 7. Die Häuser unserer Gebirgseinwohner. (Eine Beschreibung nach dem Bilde).
8. Die Sage von dem schlafenden Helden in der Hohen-Tatra. (freie Nacherzählung).
9. Das Erwachen der Natur im Frühjahr. (Selbstbeobachtungen).
10. Der Apostel Petrus (Nach dem Bilde).

KI. Vb. 1. Der Wald

an einem Herbsttage.

2. Das Leben unserer Gebirgseinwohner.
3. Was bist du deinen Eltern schuldig.
4. Die Sage: "Krakus und Wanda".
5. Die Umgebung unserer Stadt.
6. Die Verurteilung Christi in Oberammergauer Passionsspielen. (Nach der Schullektüre).
7. Ein polnischer Bauerhof.
8. Ein dreister Eppelins in Nürnberg. (Nach der Schullektüre).
9. Der Fischfang im Wisłokafluss.
10. Die Befreiung Wiens. (Nach der Geschichte).

KI. VI a.

1. Mein Schulgang nach den Ferien.
2. Eindrücke am Allerseelentag.
3. Ernst Abbe's Kinder- und Jugendjahre. (Auf Grund der Schullektüre).
4. Auf Eis und Schnee. (Der Wintersport).
5. Eine Erinnerung aus meinen Kinderjahren.

6. Auf dem Leben eines grossen Zauberers. (Auf Grund der Lektüre "Die Sage von Doktor Faustus").

7. Ein polnischer Bauerhof. (Auf Grund eigener Beobachtung). 8. Eine Wallfahrt nach Zawada. (Aus eigener Erinnerung oder nach einer Erzählung).

KI. VI b.

Kl. VIII c.

1. Das Eisen in der Kulturentwicklung der Menschheit.
2. Lessings Ausichten über die Kunst. (Auf Grund seines Laokoon.
3. Hermanns Eltern Mitleid und Freigebigkeit.
4. Die Bedeutung des Schnees. (Fr. Th.).
5. Hermann u. Dorothea am Brunnen. (Nach d. Schullek1.).

EJ Wykaz dobrowolnych prac i lektur uzupełniających według klas i przedmiotów.

I. język polski.

Referaty uczniów.

Kl. VI a.

Znaczenie literatury w życiu narodu (Klis) Andrzej Frycz Modrzewski jako moralista (Kwarta). Jak pojmował wychowanie młodzieży Mikołaj Rey, a jak Modrzewski? (Żmuda). Ideał dworzanina polskiego według Górnickiego (Kocoń). Twórczość publicystyczna Sł. Orzechowskiego (Grzebyk). Pisarze XVI w. jako nauczyciele swego społeczeństwa (Kwaria). Stanisław Staszic jako człowiek i pisarz (Dziedzid. W dziesięcioletnią rocznicę odzyskania niepodległości (Król). Z "Żywota Mikołaja Reya" A. Trzycieskiego (Penderecki). Wychowanie młodzieży według Reya i Modrzewskiego (Stańko). Stanisław Orzechowski jako publicysta (Chmiel). Jakie przymioty powinien posiadać dworzanin polski? - według Górnickiego (Wnękowska). Religijność jako główna cecha poezji M. S. Sierzyńskiego (Łaszewski). Dlaczego "Kochanowskiego nazywamy poetą "Z Bożej łaski"? (Wnękowskj). Początki tragedji greckiej i jej rozkwit (Chmiel). Pogląd ogólny na literaturę polską XVI w. (Szafranski). Wacław Potocki jako człowiek w świetle swoich utworów (Ostern). Na czym polega wartość "Pamiętników" J. Chr. Paska? (Kliś K.). Hugo Kołłątaj jako pisarz polityczny (Skoczek).

Kl. VII b.

Charakterystyka ogólna romantyzmu niemieckiego (Róg). Związek "Fragmentów Dziadów cz. I" z cz. II i IV (Gałkiewicz). Zasadnicze cechy romantyzmu angielskiego (Kiebała). Kilka rysów charakterystycznych romantyzmu francuskiego (Wojdo n L.). Rozwój duchowy Mickiewicza do r. 1830 (Na podstawie jego twórczości poetyckiej - Hewryczówna). Element liryczno-refleksyjny w "Sonetach Krymskich" (Duś). Pierwiastek ludowy w literaturze polskiej przed wystąpieniem Mickiewicza (Gałkiewicz). poglądy Mickiewicza na poezję klasyczną i romantyczną (Osiecimska). Stosunek Słowackiego do pokolenia współczesnego w "Kordjanie" (Marszałek).

Kl. VIII a, c.

Hotel Lambert i jego znaczenie w życiu emigracji po roku 31 (Wrona). Dzieje i znaczenie zakonu Zmartwychwstańców (Koperski). Filomaci a gminy szkolne (Wrona). Znaczenie oszczędności w życiu

społecznem Polski odrodzonej (Wępsieć). Rola dziejowa Rzymu (na podstawie Irydjona - Piotrowski). Znaczenie oszczędności w życiu młodzieży - odczyt (Wępsieć). Znaczenie rocznic narodowych (Wępsieć). Rola powstania 31 r. w życiu narodu (Piech). P. K. O. jako instytucja oszczędnościowa. Obrazek sceniczny w 1-ym akcie (Hajdukiewicz). Rola Twa Historyczno-literackiego na emigracji (Wępsieć).

2. Historja.

Kl. VII a.

Polska w okresie rozbiorów (Milan). Legjony (Filipek). Przebieg działań wojennych powstania listopadowego (Ruda). Upadek powstania listopadowego i jego skutki (Tannenbaum). Wielka Emigracja (Podbielski). Powstanie styczniowe (Ocytko); Rok 1848 (Starań). Stosunki w Królestwie Kongresowem po upadku powstania styczniowego (Ruda). Rzeź w roku 1846 (Regner). Mrg. A. Wielopolski, jako postać historyczna (Grzegorski). Zabór pruski - riut historyczny (Tannenbaum).

Kl. VIII b.

Dziejowe znaczenie morza Śródziemnego (Koszarski). Rozwój terytorjalny Polski - rzut historyczny (Wielgosz). Zagadnienie dostępu Polski do morza - rzut hist. (Daniel). Najważniejsze zjawiska morfologiczne naszego powiatu (Koszarski). Środki komunikacyjne w naszym powiecie (Michałowski). Wody lądowe w Polsce, ich znaczenie gospodarcze i komunikacyjne (Stola). Ocena położenia geograficznego Polski pod względem goSp. (Rataj). Obronność granic Polski z uwzględnieniem doświadczeń ostatnich wojen (Olechowski). Dzisiejsze położenie Polski pod względem politycznym (Polniaszek). Mniejszości narodowe w Polsce (KOłodziej). Jak przedstawia zadania i cele Ligi Narodów dyły mi'nister Al. Skrzyński (Lewicki). Działalność Polski w dziedzinie bacyfikacji świata na podstawie o~tatniego - przemówienia ministra Za. leskiego na komisji (Olechowski). Kwest ja naszych kresów (Koszarski). Państwo absolutne (Bieszadówna).

Kl. VIII c.

Polska a morze (Oetz). Sprawa polska na tle wojen napoleońskich (od 1794 - 1815 - Gawryś). Nowe czasy (1863 - 1928 - Głęb). Polska za pierwszych dwóch Piastów (Hajdukiewicz). Gen. Józef Bern (Hruby). Rozwój parlamentaryzmu w Polsce i zagranicą (Kowalski). Piłsudski jako organizator państwa polskiego (Koziański). Państwa stanowe (Jaworczał). Gen. Józef Bem (Mielecki). Stosunek Polski do Litwy (Niegosz). Polska a Niemcy w dobie piastowskiej (Pondo). Stosunki społeczeństwa polskiego w zaborze rosyjskim po roku 1863 (Radzikowski). Morska polityka Polski (Safier). Tadeusz Kościuszko (Wojciechowska).

3. F i z Y k a.

Kl. VII a, b.

Historja chemji (Kopeć). Wyrób szkła (Skwirut). Problem azotowy dla gospodarstwarolne~o Polski (Starań). Siły cząsteczkowe gazów

(Dąbrowski). Pomiar ciepła właściwego ciał (filipek St.). Wyzyskanie sił przyrody (Krype!). Pompy wodne i lewary (Osiecimska. Maniewski). Zasada Archimedesesa w zastosowaniu (Regner). Wahadło. i jego zastosowanie (Ruda). Świązki azotowe w zastosowaniu. Gazy jako broń przyszłej wojny (Staroń). Zasada zachowania energii i jej interpretacja (Wójcik). Węgiel i jego związki (Zawiliński). Naturalne źródła ciepła (Szelowska). Rozwój i mierzenie oświetlenia (Kopeć). Zasada dźwigni i jej zastosowanie (Tannenbaum). Przyrządy optyczne (Myśliwiec). pomiar temperatury (fiszer). Pomiar ciśnienia atmosferycznego i prężności par (Piękoś). Zasada naczyń połączonych i ich znaczenie (Podbielski). Skraplanie par i gazów (Ocytkb). Rozszerzalność ciał stałych i ciekłych (Zborowski). Sucha destylacja węgla kamiennego (Wajnarowski). Odkształcenia ciał stałych (Skaba). Pary i gazy (Łaszewski). Węgiel, jego pochodzenie, wydobywanie i znaczenie gospodarcze (Armata, Szymaszek). Najnowsze metody skraplania gazów (Duś). Podstawowe przyrządy w nauce o ciepłe (Gałkiewicz). Soczewki (Kalita). Ciepło jako energia (Kałdan). Krzemień i jego związki (filipek Br.). Mechanika w praktyce (Leśniak). Reakcje chemiczne, zachodzące w przyrodzie (Wojdon L.). Dźwignia, wagi, równia pochyła (Kiebała). Momenty ruchu) środek ciężkości (Szczurowski). Sposoby wyznaczania gęstości ciał (Szymanek)

Kl. . VIII a, b, c.

Elektroliza i jej zastosowanie (Dmzd, kunian). Gleba i jej użyźnianie (Schuldenfrei). Przeszkody ruchu i rola w tyciu (Wrona). Mikroskop (Drağ). Rozwój oświetlenia (Piech). Barwy świata żywego i martwego (LeYkówna). Temperatura świata i jej zmiany (Daniel). Analiza spektralna (Bieszczadówna). O wiecznym ruchu energii (Bień). O nawozach sztucznych (Rataj). Oświetlenie świata i jego przemiany (Wielgosz). Śródki lokomocji i ich zasady (Koziański). Pogoda i jej zmiany (Gancarzówna). Zasada zachowania energii (Wepięć). Woda, jej własności i występowanie w przyrodzie (Hruby) .. Skraplanie gazów (Kobosowicz).

4. Matematyka.

Kl. VIII a, b, c.

Historja liczb ujemnych (Drağ L.). Teoria potęgowania (Safier). Teoria pierwiastków (Bakas). Teoria logarytmowania (Momola). O podobieństwie figur (Wielgosz), Obliczanie powierzchni krzywych (Michałowski). Postęp arytmetyczny i geometryczny (Szczygieł). Sposoby obliczania powierzchni płaskich (Tetiuk). Obliczanie objętości brył obrotowych (Nędzowski). Funkcja jednej i wielu zmiennych (Stępień). Zastosowanie trygonometrii w geografji (Chłopek). Dyskusja równań stopnia 2-go o jednej niewiadomej (Mazur T.). Dyskusja równań stopnia 2-go o dwu niewiadomych (Lewicki). Historja matematyki w rozwoju dziejowym Zastosowanie trygonometrii w miernictwie (Olechowski).

21.

F) Spis pomocy naukowych.

Stan pomocniczy środków jest następujący: . 1.		przy- stan w r.	
'Biblioteka profesorów - tomów ... 2. Biblioteka		było 1928/29	
	polska. uczniów - tomów.	1112	73 1844
	3. Biblioteka niemiecka uczniów - tomów . 4;	124	60 1309
	Biblioteka podręczna Dyrektora - tomów	9	14 612
	5. Biblioteka maturalna - tomów .	598	3 300
	6. Biblioteka muzyczna ~ dzieł	297	193
	7. Gabinet przyrodniczy - środków	193	15 166
	8. Gabinet fizyczny - środków	151	.6 717
	9. Gabinet historyczno-geograficzny - środków	65.7	19 472
	10. Gabinet archeologiczny - środków ..	453	553
	11. Gabinet rysunkowy - środków	553	106
	12. Pracownia fizyczno-chemiczna ~ środków	106	103
	13. Pracownia robót ręcznych - środków	103	69 579
	14. Przyrządy gimnastyczne - środków ..	510	230
	15. Przyrządy do gier i zabaw ruch. - środków	230	- 92
	16. Instrumenty muzyczne	92	36 502
		46,6	1 48
		47	

O) . Wykaz lekcji pokazowych i referatów naukowych.

A.

1. Lekcja pokazowa z jęz. polskiego w kl. IVa - prof. Adam Znałlirowski.
2. Z jęz. polskiego w kl. IV c - naucz. Stanisława Pastuszeńkówna.
3. Z matematyki w kl. Va - naucz. Dr A. fink w obecności p. wizytatora' Wierzbickiego i całego Grona naucz.
3. Z jęz. niem. w kl. V b - naucz. Józef Cięciel.
4. Z jęz. łacińskiego w kl. V b - prof. Stanisław Wiśniewski.

B.

1. "Wychowanie w nowej szkole" - Dyrektor. '
2. "Zasady nauczania przy uwzględnieniu nowych metod".
3. "Współpraca dom i szkoły" (sprawozdanie ze zjazdu dyrektorów szkół średnich w Warszawie) - Dyrektor.
4. "Nauczanie geografji" (sprawozdanie z kursu geogr. w Krakowie) - prof. Staroń i Paluch.
5. "Nauczanie fizyki" (sprawozdanie z kursu fiz. w Krakowie) - Dr A. fink.
6. "Sprawozdanie ze zjazdu dyrektorów szkół średnich w Krakowie", - Dyrektor.
7. "Problem uwagi w świetle psychologii pedagogiki eksperymentalnej" - pr A. fink.

~~~~b~::~~::~j~
~&l=

Wychowanie*Aj Wychowanie moralne*

Wychowanie moralne opierało się na zasadach religijnych.

Spoczywało ono w rękach ks. Prefekta Wojciecha Trytka, który przy harmonijnym współdziałaniu Grona nauczycielskiego troszczył się nie tylko o pogłębienie uczuć religijno-moralnych na swych lekcjach szkol. i przez Wygłaszanie odpowiednich nauk w niedziele i święta, lecz również o rozbudzenie żywej wiary wśród wychowanków. Młodzież uczęszczała do kościoła, tudzież przystępowała do Sakramentów św. zadowalająco. Dzień 13 XI. 1928, t. j. św. Stanisława Kostki, - Patrona Zakładu, uczcili wychowankowie uroczystym nabożeństwem i przystąpieniem do Sakramentu pokuty. Ku uczczeniu 50-letniego jubileuszu kapłaństwa papieża Piusa XI, odbyła się w Zakładzie dnia 17 II. 1929 r. uroczysta Akademia, w której uczestniczyła młodzież wraz z całym Gronem nauczycielskim. W dniach od 11 - 14 marca 1929, odprawili wychowankowie pod przewodnictwem ks. Jana Nagórzańskiego, proboszcza z Gumnisk, Rekolekcje Wielkanocne.

Sodalicja Marjańska, prowadzona przez ks. Wojciecha Trytka, kontynuowała swą ożywioną działalność, zapoczątkowaną w latach poprzednich. Zarząd Sodalicji stanowili uczniowie: Michał Koszarski (VIII b) - prezes, Franciszek Wielgosz (VIII b) - sekretarz, Franciszek Koperski (VIII a) - asystent, Stanisław Czapka (VIII c) - skarbnik, Franciszek Drozd (VIII c) - bibliotekarz. Sodalicja liczyła przy końcu roku szkolnego 55 członków.

W okresie sprawozdawczym odbyło się ogółem 26 zebrań, w tern: Wydziału 9, zwyczajnych 10, uroczystych 5, towarzyskich 1, wyborczych 1.

Na zebraniach ogólnych wygłoszono następujące referaty: „O prawdziwej i piękności religii katolickiej” - soq. Michałowski, VIII b; „Historja cudownego obrazu M. B. Częstochowskiej” - sodo Hajdukiewicz, VIII c; „Sodalisi na wakacjach” - sodo Koszarski, VIII b. Sprawozdanie z IX Zjazdu Sodalicji Marj. Uczniów Szkół średnich w Polsce, odbytego w Lublinie w dniach 16 - 18 VIII 1928 - Koszarski, prezes Sodalicji; „Znaczenie rodziny dla kościoła, państwa i społeczeństwa” - sodo Koperski, VIII a; „Jezus Chrystus? Królem świata” - sodo Czapka VIII c; „Sw. Stanisław Kostka, jaka bohater cnoty” - sodo Kuman, VIII a; „Sodalisi wobec rodziny”:...; sodo Michałowski, VIII b; „Pod znakiem Niepokalanej” - sodo Mazur, VIII; „Uwagi nad sprawozdaniem Związku Uczniów w Polsce” - sodo Kloc, VIII b; „Papież Pius XI a Polska” - sodo Koszarski, VIII b; „Palc Boży w dziejach historii narodu polskiego” - profesor Kita; „Na jakie przeszkody napotyka sodalisi na drodze wyrobienia duchowego i jak należy je zwalczać” - sodo Szymaszek, VII b; „Sodalisi w życiu towarzyskim” - sodo Podbielski, VII a; „N. M. p. Królową Korony Polskiej”, sodo Czapka, VIII b.

W Sekcji Apologetycznej.

"Ewolucja czyli teoria w rozwoju i jej stosunek do wiary"-

Czapka, VIII; "Wiara a wiedza" - Wielgosz, VIII; "Myśl niezależna w stosunku do wiary" - Żurad VIII; "Potrzeba religii"-Kosiński, VIII; "Postęp a kościół" - Drozd, VIII; "Boskie pochodzenie i prawdziwość kościoła katolickiego, a etyka niezależna" - Podbielski, VII; "Jak rozwiązać kwestję społeczną" - Szymaszek, VII; "Obowiązki sodalisa po maturze" - Koszarski, VIII. Po referatach następowala dyskusja. Sodalicja dzieliła się na sekcje: Apologetyczną, Misyjną, Liturgiczną, Eucharystyczną, z których każda odbywała zebrania co miesiąc.

W Sodalicji istniało Kółko przygotowawcze pod przewodnictwem franciszka Koperskiego, VIII a.

Podczas uroczystości szkolnych i narodowych Sodalisi występowali zbiorowo pod własnym sztandarem.

W dorocznym Zjeździe sodalicyjnym w Lublinie (6, 7, 8 VII 1928) wziął udział jako delegat Michał Koszarski, prezes Sodalicji.

Sodalicja urządziła uroczysty Oplątek, w którym uczestniczyło kilku członków Grona naucz. wraz z Dyrektorem Zakładu i wydeczkę do Zawady. Sodalisi zajęli się zbieraniem znaczków pocztowych, oraz zbiórką na cele misyjne, która przyniosła 20 Zł. Na sodalicijną kolonję wakacyjną zebrano w ciągu roku 204 ZL

*BJ Wychowanie narodowo-obywatelskie' A.***Gminy szkolne**

Wychowanie obywatelskie prowadzono przy pomocy różnych organizacyj uczniowskich, a przede wszystkim przez zakładowe i prowadzenie gmin klasowych. Istniały one od kl. IV - VIII, Gminy poszczególnych klas odbywały posiedzenia raz na miesiąc pod przewodnictwem swych wójtów w obecności wychowawców. Kuratorem "Centralnego Zarządu" był prof. inż. Zieliński Władysław. Pod jego kierownictwem odbył "Centralny Zarząd" w roku sprawozdawczym 6 posiedzeń. Na posiedzeniach tych uchwalono z okazji 10-lecia Polski wznieść tablicę pamiątkową ku czci poległych na wojnie światowej uczniów, obsadzić drzewkami stadion gimn., omawiano sposoby obchodzenia uroczystości narodowych, przedstawić i szereg innych zagadnień, dotyczących całego Zakładu lub wewnętrznej organizacji poszczególnych gmin klasowych.

W bieżącym roku szkolnym Zakład nasz święcił uroczystości cztery rocznice narodowe.

W dniu 10 listopada, jako rocznicę 10-lecia Niepodległości młodzież Zakładu, wraz z całym Gronem naucz. uczestniczyła w nabożeństwie. Po nabożeństwie wysłuchała okolicznościowego przemówienia na rynku, a po defiladzie udała się na stadion sportowy, gdzie odbyło się Święto sadzenia drzewek. Wieczorem, urządzony staraniem młodzieży w sali "Sokoła", zakończył uroczystość.

(1)
~ I
J~
~x

W dniu 1 grudnia uczczono pamięć bohaterów powstania listopadowego wieczorkiem w sali gimnastycznej.

Dię imienin p. Marszałka Józefa Piłsudskiego obchQdził Zakład nabożeństwem i porankiem w sali "Sokoła". W tej samej sali urządziła młodzież Wieczorek dla Publiczności miejscowej.

W przeddzień rocznicy Konstytucji 3-go maja odbył się: capstrzyk. Następnego dnia wysłuchała: młodzież wraz z całym Gronem naucz. mszy polowej i podniósłęgoprzemówienia ks. Stochla na błoniach wojskowych, poczem ~astąpiładefilada przed sztandarami organizacyi miejscowych. Po południu przypatrywali się wychowankowie zawodom konnym 20 p. ul. w koszarach wojskowych. W Wieczorku, urządzonym w sali "Soko,ła" wzięła młodzież czynny udział wraz, z chórem i' orkiestrą symfoniczną gimnaz ..

C) Wyrobienie obywatelskie.

Składki na cele publiczne o 'charakterze narodowym i społecznym wpływały dodatnio na. wyrobienie u młodzieży zmysłu ofiarności publicznej.

Zbiórka na ufundowanie tablicy pamiątkowej ku czci poległych profesorów i uczniów .. Zakładu naszego w wojnie. światowej w pó-rozumieniu z Komitetem Rodzicielskim przyniosła 600 Żł; na T. S. L. 28 Żł 40 gr; na Polski Czerwony Krzyż 20 Żł; na Dom wycieczkowy w Krakowie 50 Żł.

D) Wychowanie naukowe.

Kontynuowanie samodzielnej pracy, uczniów nad, swem wykształceniem odbywało się w zrzesczeniach młodzieży przy ofiarnej pomocy Grona nauczycielskiego. Na czoło tych zrzesczeń, wysunęła się przedewszystkiem

1. Czytelnia.

Czytelnia była czynną przez cały rok. Z Czytelni korzystali uczniowie od kl. I ~ VIII.

Czytelnia była otwarta 2 razy' w tygodniu. Chętnie" czytano również czasopisma tygodniowe, miesięczne i kwartalne.

2. Kółko polonistyczne.

Członkami Kółka im. Wyspiańskiego byli1. lczniowie klas od VI - VIII w liczbie 65.

Zarząd Kółka, wybrany na zebraniu w dniu 21 września 1928, stanowili: Wępsięc Jan (VIII a) - przewodniczący, Róg Stanisław (VII b) - zastępcą przewodniczącego, Kliś Stanisław (VII b) - sekretarz, Chmiel Karol (VI b) - bibliotekarz.

Kuratorem Kółka był prof. Piotrowski, a w jego zastępstwie naucz. Pastuszeńkówna.

Członkowie zbierali się regularnie dwa razy w miesiącu, po l-szym i 15-tym każdego miesiąca, w dniu wyznaczonym przez Zarząd. Na iebraniach wygłaszali bądź prace własne, bądź recenzje

prac kolegów, dzieląc się wiadomościami o nowych działach. Zarząd: !<ółka pr~ygotowywał obchody ważniejszych uroczystości szkolnych i narodowych ...

3. Kółko matematyczne ..

Uczniowie kl. VII - VIII skupili się w Kółku matematycznym ..

Zarząd. Kółka stanowili: Lewicki (VIII b) - przewodniczący.

Ołównem zadaniem Kółka było pogłębianie wiadomości z zakresu matematyki, zdobytych na lekcjach szkolnych. Członkowie zgrómadzali się w miarę potrzeby l.do 4 razy tygodniowo. Podczas posiedzen rozwiązywano indyskutowano zagadnienia, nastę-

• czające członkom większe t(udności lub też budzące większe za-ciekawienie. Nadto wygłaszano. samodzielne referaty, po których następowała dyskusja.

Kuratorem Kółka był prof. Kita.

4. Kółko fizyczne.

Członkami Kółka byli uczniowie klasy VII-ej w liczbie 35. Zarząd Kółka, wybrany na zebraniu w dniu 21 września 1928 r., stanowili:

Kiebała Jan VII b - przewodniczący, Mokrzycki VII azastępcą przewodniczącego, Leśniak VII b - sekretarz, Oątkiewicz

VII b - skarbnik.

Kuratorem Kółka był nauczyciel, inżynier Władysław Zieliński.

Przedmiotem pracy było przygotowanie i odpowiednie wy-głaszanie referatów na tematy z dziedziny fizyki! chemji.

Odbyto ogółem 8 zebrań:

5. Międzyklasowe Kółko miłośników kultury klasycznej.

Człon<ami Kółka byli uczniowie klas VIII-ej w liczbie 30 .

.. Zarząd Kółka, wybrany w dniu 20 października 1928 r., stanowili : Wrona VIH a - przewodniczący, Piech VIII a - za- ' stępcą przewodniczącego, Lochman VIII C - skarbnik, - protektorem Kółka był dyrektor ks. Kotfis, a jego zastępcą prof.

Stanisław Wiśniewski

Przedmiotem pracy członków Kółka było:

Przerabianie lektur i Cycerona tłumaczenie Horacjonistów

polskich.,

Przerobiono Horacego: De arte poetica - Jana Kochanow-skiego "- Oda IV" wzywająca naród do zgody.

Cicerona: Gato major; Laelius de amicitia. Tusculanarum disp.

6. Kółko historyczne im. Jana Długosza.

Kółko historyczne, zorganizowane na zebraniu w dniu 25 września, obejmowało uczniów wyższych klas, od VI-VIII ej.

Zarząd Kółka stanowili: Rataj Juljan VIII b - przewodniczący, Hajkukiewicz Roman VIII c - zastępcą przewodniczącego, Suski

TadeuSZ VII b - sekretarz.

Kuratorem Kółka był profesor Michał Starań, jego zastępcami profesorowie: Marjan P.aluch i Dr. Alojzy Buszko ..

Przedmiotem pracy członków było przygotowanie i wygłaszanie referatów na tematy historyczne, przygotowane w czasie

nauki szkolnej, oraz samodzielne z lektury domowej; ćwiczenie i zaprawianie się w swobodnej dyskusji rzeczowej, wykonywanie okazów" wykresów ilustrujących naukę o Polsce współczesnej.

Zebrania ogólne i Zarządu odbywały się raz w miesiącu, posiedzenia naukowe raz w tygodniu.

7. Biblioteki. a)

Polska

Biblioteką *uczniów* klas VIII a+b+c kierował profesor Piotrowski, uczniów klas od I- VII nauczycielka Pastuszeńkówna. Wypożyczono 3156 książek. Najwięcej pożyczali uczniowie klas II, III b, V b, VI a, VI b, VII a, VIII a, VIII b, VIII c. Uczniowie klas VIII korzystali także z biblioteki profesorskiej i T. S L.

b. niemiecka

Biblioteką opiekował się nauczyciel Cięciel. POżyczyli uczniowie kl. VII a+b i VIII a+b+c.

c. biblioteka podręczników szkolnych ubogich uczniów Biblioteka obejmuje ponad 400 podręczników. Z biblioteki korzystało 87 uczniów.

8. Wykłady.

Dr. Jan Magiera: "praga czeska a polska War'szawa". Prof. Stanisław Piwko: "Dola i niedola generała Bema". Dr Marek Karowicz: "Liga Narodów a pokój światła". Prof. Dr. feliks Kopera: „O zabytkach odrodzenia w Polsce”. As. U. J. fr. Błoński: "Dorobek 10-lecia Polski". Dr Kazimierz Pelczar: "Witaminy i ich znaczenie dla życia".

Abs. U.' J. Kazimierz Groch: "Położenie i historia miasta Dębicy".

E) Wychowanie estetyczne.

A. Rysunki.

Systematyczna nauka rysunków odbywała się od kl. I - VIII; w drugim półroczu nadobowiązkowo w kl. VII- VIII w 2 oddziałach po 2 godz. tygod. Dyrekcja dążyła usilnie do wyrabiania smaku estetycznego i poczucia piękna wśród młod-iejzy przez utrzymanie całego budynku w czystości i o tego rodzaju przystrojenie tak weYnątrz jego ścian i korytarzy, jakoteż i zewnętrznego wyglądu. Ściany sal szkolnych i korytarzy przyozdobiono obrazami, przedstawiającymi zabytki architektoniczne Krakowa i innych miast Polski, charakterystyczne krajobrazy niektórych okolic kraju ojczystego, obrazy historyczne (Raclawice, Pochód na Sybir i wiele innych). frontową ścianę na z;ewnątrz przyozdobiono skrzynkami okiennymi z kwiatami (petunje). Uczniowie klas wyższych brali czynny udział pod kierownictwem naucz. Skiby w przyozdabianiu sal, w których odbywały się uroczystości szkolne.

B. Śpiew.

Nauka śpiewu odbywała się w myśl obowiązującego programu minister. w kl. I, II, III, VI, VII i VIII. W drugim półroczu nadobowiązkowo w kl. VII i VIII .. Z uczniów kl. VI - VIII zorganizował' naucz. Klamut chór, który w szerzeniu kultury muzycznej miasta Dębicy i okolicy oddaje wielkie usługi. Chór śpiewał stale na nabożeństwach kościelnych, odprawianych dla młodzieży; występował w murach Zakładu lub. sali "Sokoła" na Porankach lub Wieczorkach, urządzanych z okazji uroczystości szkolnych i nardowych ..

C. Orkiestra.

Orkiestra, utrzymywana kosztem Komitetu Rodzicielskiego, o odbywała ćwiczenia 2 razy w. tygodniu. Prowadził ją naucz. Stanisław Darlak. Orkiestra brała udział w każdą niedzielę i święta w pochodzie młodzieży na nabożeństwa do kościoła parafjalnego, tudzież podczas uroczystości narodowych.

Istniejący w Zakładzie zespół orkiestry symfonicznej występował kilka razy w roku na Porankach i Wieczorkach, urządzanych jużto przez Zakład, jużto przez inne Stowarzyszenie kulturalne. Urządzony Koncert wraz z chórem gimn. na dochód wycieczki na P. W. K. przyniósł 200 Zł dochodu.

D. Praca ręczna.

Obowi< ;zkowa nauka pracy ręcznej odbywała się w kl. od I - III, w drugim półroczu dla uczniów kl. IV-VII nadobow. w 2 oddziałach po 2 godz. tygod.

Uczniowie kl. II naprawili szereg map i obrazów szkolnych. Młodzież kl. III wykonała modele o wartości użytkowej dla pracowni i SpOt;tu, jakoteż przedmioty do użytku kancelarji i Grona naucz. Uczniowie klas wyższych tworzyli 2 Kółka - stolarskie i 'introligatorskie. Stolarskie oprawiło obrazy szkolne i portrety Marszałka Józefa Piłsudskiego i naprawili instrumenty orkiestry smyczkowej (basy). Introligatorskie oprawiło 50 książek biblioteki prof.

E. Wychowanie fizyczne.

Na całokształt wychowania fizycznego' w Zakładzie składały się metodyczne lekcje, gimnastyki, gry i zabawy ruchowe, gry sportowe, lekka atletyka, wycieczki i przechadzki w podgórskie okolice, kąpiel rzeczna w porze letniej w Wisłoce, w jesieni, zimie i na wiosnę w łązni.

Systematyczne ćwiczenia odbywały się w jesieni i w lecie na dziedzińcu gimnaz., w porze zimowej w sali gimnastycznej. Obowiązkowe gry i zabawy ruchowe uprawiano zależnie od pogody i pory roku zawsze na świeżem powietrzu, głównie w jesieni, na wiosnę i w lecie na stadionie sportowym.

N~zależnie od obowiązkowych lekcji gimnastyki, gier i zabaw ruchowych zorganizowano z młodzieży, począwszy od kl IV wzwyż Koło 'sportowe młodzieży.

Opiekunem jego był nau-z. wychowania fizycz. Jan Szczerba, prezesem Zdzisław Kępa (VI a). W Kole rozwinęły żywą działalność Sekcje: koszykówki, dłoniówki, kw-dranta, wioślarska, kolarska, narciarska, lekkoatletyczna, łyżwiarstwo tennisa, palantowa i łucznicza. Z wielkim nakładem pracy urządziło Koło sztuczną ślizgawkę na podwórzu gimnaz.

Dnia 11 października 1928 Qdbyło się Święto sportowe i przy-sposobienia wojskowego. Po obiedzie, który przygotowało i rozdzieliło harcerstwo między organizacje, odbyły się zawody, na które złożyły się gry i zabawy sportowe, ćwipienia lekkoatletyczne, bieg na przelaj, ćwicz. polowe. Po zawodach rozdano zawodnikom nagrody. ,

Dnia 8 czerwca 1929 'wzięła mł0dzleż udział w zawodach . okręgowych w Tarnowie, gdzie wyszła z nich zwycięsko, wskutek czego stanęła dnia 22 czerwca 1929 do konkursowej rozgrywki w Krakowie (palant) ..

Stad jon sportowy ukończono i oddano do użytku młodzieży szkół średnich i powszechnych.

Młodzież korzystała z kąpieli w łaźni miejskiej, wydzierżawionej przez Dyрекję od Magistratu w Dębicy;. Kierownictwą powierzono naucz. J. Szczerbie.

Hufiec harcerski .

złożony z dwóch drużyn, I. im. Mieczysława Romanowskiego i II. im. Zawiszy Czarnego, pracował drużynami. Pierwsza drużyna liczył; 1 2 zastępy, druga 4.

Do pierwszej należało 20 członków, kierownik Stanisław Stec, VII a; do drugiej 30 członków, prowadził Stefan Berger, VI a.

Hufiec posiada własną świetlicę, sztandar i kramik z przybo,-rami szkolnymi."

Harcerze zabiegali usilnie przez cały rok ubiegły o zdobycie funduszu na koszta H-go Złotu narodowego w Poznaniu. Sprzedawali wieńce własnego wyrobu w dniu Wszystkich św., urządzili przedstawienie w dniu św. Mikołaja i skupywali 'książki dla biblioteki uczniowskiej. Dnia 28-go czerwca odegra Koło przyjaciół harcerza utwór sceniczny p. t. "Wesoła wdówka - Bałuckiego. Dochód przeznaczy się na pokrycie kosztów wycieczki do Poznania .. Szlachetne dążności harcerzy' poparły instytucje publiczne i prywatne, zasilając ich kasę datkami. W ten' sposób zdobył hufiec 1200 Zł.

Hufiec szkolny.

Do hufca szkol. należało 102 uczniów. Podzielono go na 2 kompanje, a każda z nich ćwiczyla 2 godz. tygod.

Wyszkoleniem kierował porucznik Wilki przydzielony z ramienia wojskowskości, kierownikiem był, naucz. Jan Szczerba.

HqJiec br-ał udział w uroczystościach: a) Święta sportpwego,' .b~ IO-le~ia odzyskania Niepodległości, e) imienin Marszałka'~ Józefa o.,.' Płsudskle~oj d) święta3-gomaja.

F. Wychowanie gospodarcze.

Wychowaniem gospodarczem .opiekowali się nau,~ydele:}, Dr. A. Fink i J. Jaszan. Współpracowali również w tym ~runku }p, w~ch0wa.c~ klas, którzy po~~reśl~li przygodnie ko~zyś~i '~:cho~by "i, ~;~Jdrom~Jszyeh osz~zednoscl, uzy~~czne wyzyskam e. ~la\$~!;po~;';'. ~zanowame pzyborow szkolnych i własnych, ogramczą.lue',.sle;.k\ w 'wyd~tkach z~ytecz!nych. i t. p. Z o okazji "Dnia soPÓł~Zloo:o'}J,C,o ZOo, „osq~o,'oo'~o', 'o:'ooe~,~'ol'. „wyglosll prof. KIta dma 1 czerwca referat na temat: "Społ<tię~} "i w zyciu ucznia". "*****

O) opieka nad młodzieżą.

A. Stancje.

Komisja mieszkaniowa, zło~ona z prof.: Wiśni.J i ks. Trytka, naucz.: Cięcziela i Zurawskiego czuwała, by młodzież, nad~nani, nancz, Olin, roni, rzes, dz, ia, ia, a, jng, poc, zasc, nie, i, k, we, wie, Br, ad, or, nad, i, do, gna, na, godziwe, dnosia, się

mieszkająca na prywatnych stancjach, była -chronioną. Tam, gdzie warunki higieniczne, jak również i niedomagały, komisja w porozumieniu z Dyrekcją, i opiekunem klasowym interweniowała, aby usunąć p -oddziaływające bądź to na zdrowie wychowanka, bą .kształcenie jego duszy pod względem moralnym.

B. Dojeżdżanie uczniów do szkoły.

Nad dojeżdżaniem młodzieży na naukę codzien -opiekę Komisja w osobach nauczycieli: Dra A. fink Klarnuta i Skiby. Członkowie Komisji odwiedzali kolej w Dębicy, gdzie badali warunki pomieszc~enia Wp Uczniów klas niższych poruczono opiece starszych w c Nadmienić należy również, że liczba dojeżd:żających <lm! -stale z roku na rok. '

C Uczęszczanie młodzieży na przedstawienia teatraln.e Komisja, w skład której wchodzili: naucz. Naga prof. Paluch, naucz; Rusinek i Zieliński '(st.), objętail ucześnieaniem młodzieży na przedstawienia teatralne< \ Komisja przestrzegala, aby uczniowie ucześnieawali tylko

i pouczające przedstawienia. W razach wątpliwych o Kom, isja do całej Rady pedagogicznej.

Bursa gimnazjalna im. św. Jadwigi.

C+~ś wychowanków Zakładu znalazło w ub. roku,~p~WO~-. dawczy, rp P?mieszczenie w Bursie. Wychowaws!wem i adtl1~tlłSt~Ja zajmowl.ł Słę ks. prof. Trytek. Na.czel° Wyd~lału Stowa~lt' utworzonego z Zarządu Bursy, stOI WP. Sto Dlhm, naczelOI~::~ą u ,grodzkiego ..

Komitet Rodzicielski.

W skład Komitetu Rodzicielskiego wchodził: Pp. Różak — prezes, Misiewicz — zastępca prezesa, Szewczyk, Staneł, Fiszera, Nędzowska, Sommer — Dyrektor, ks. prof. Trytek i prof. Kita. Komitet odbył 6 zebrań, na których wygłoszono następujące referaty: „Nauka domowa“ — prof. Piotrowski; „Wzajemne oddziaływanie domu i szkoły“ — Dyrektor; „Znaczenie nauki szkolnej w wychowaniu młodzieży“ — prof. Kita; „Wychowanie moralne w wieku szkolnym“ — Dyrektor; „Alkoholizm a etyka społeczna i psychiatria“ — prof. Znamirowski; „Skutki alkoholu dla organizmu ludzkiego“ — lekarz szkol. Dr. Pollaschek.

Po referatach odbywała się ożywiona dyskusja.

Komitet uchwałił z okazji rocznicy 10-lecia Niepodległości kwotę 600 Zł na ufundowanie tablicy pamiątkowej ku czci poległych profesorów i uczniów tut. Zakładu w bojach wojny światowej. Kwotę tę złożyła już młodzież, co zaznaczono na innym miejscu. Praca nad wykonaniem tablicy jest w toku.

Komitet przyszedł z pomocą 700 Zł uczniom w l. 57, wyruszący 10/VII. na P. W. K.

VI. Statystyka uczniów z końcem roku szkolnego 1928/29.

I. Liczba uczniów:	I~		III-I III b I~I IVb IV,				V. Vb		VI. Vlb		Vi-IVIIIb		VIII-IVIIIbVIII IRazem.				
Wpisan~h na r. szk. 1928/29	28	29	26	24	28	28	26 ¹	33 ¹	35 ²	37	34 ³	30 ³	31 ⁴	27 ¹	26 ²	26 ²	468 ¹⁹ .
Przybyło w ciągu r." 1928/29	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2 ¹	2	01	-	-	1	-	6 ²
Ubyło w ciągu r. szk. 1928/29	3	3	5	3	1	-	1	1	1	-	2	2	4	1	-	1	28
Pozost. z końc. r. szk. 1928/29	25	26	22	21	27	28	25 ¹	32 ¹	34 ²	39 ¹	34 ³	28 ⁴	27 ⁴	26 ¹	27 ²	25 ²	446 ²¹
2. Religja:																	
Katolicka, obrz. łaciński	25	26	22	20	27	26	25 ¹	29	32 ²	39 ¹	31 ³	27 ⁴	27 ⁴	24 ¹	27 ²	23 ²	430 ²⁰
Katolicka, obrz. grecki ...	-	- ¹	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mojżeszowa	-	-	-	1	-	2	-	3 ¹	2	1	3	1	-	2	-	2	16 ¹
Razem.	25	26	22	21	27	28	25 ¹	32 ¹	-	39 ¹	34 ³	28 ⁴	27 ⁴	26 ¹	27 ²	25 ²	446 ²¹
3. Narodowość:																	
Polska	25	26	22	21	27	28	25 ¹	32 ¹	34 ²	39 ¹	34 ³	28 ⁴	27 ⁴	26 ¹	27 ²	25 ²	446 ²¹
4. Wynik klasyfikacji przy końcu r. szk. 1928/29.																	
Wynik ogólny bardzo dobry .	2	0	0	1	4	-	1	3	1	1	1	01	2	3	4	1	24 ¹

" " dobry	8	5	4	4	3	6	4	2	5	6	51	2 ¹	6 ¹	9	51	9 ¹	83 ⁵
" " dostateczny ..	13	20	10	13	16	13	11	21 ¹	25 ¹	27 ¹	24 ²	17 ¹	15	14	18 ¹	14 ¹	271 ⁷
" " niedostateczny	~1	1	8	3	4	9	8	6	3	5	3	8	4 ³	01	-	t	65 ⁴
00 egz. uz~p. przeznaczono.	-	-	-	-	-	-	1 ¹	-	0 ²	-	1	11	-	-	-	-	3 ⁴
Nieklasyfikowano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem.	25	26	22	21	27	28	25 ¹	32 ¹	34 ²	39 ¹	34 ³	28 ⁴	27 ⁴	26 ¹	27 ²	25 ²	446 ²¹
5. Miejsce zam. rodziców:																	
W Dębicy	15	14	8	13	11	11	1t ¹	13	17 ¹	12	12 ²	9 ²	10 ³	14 ¹	51	t3 ²	184 ¹³
W pOw. ropczyckim i woj. krak.	10	10	13	6	20,	12	14	13 ¹	10	26 ¹	20	12 ²	16 ¹	5	19 ¹	11	-217 ⁶
W innych powiatachPowg--'~	2	1	2		3	2	-	6	7 ¹	1	2 ¹	7	1	7	3	1	45 ²
Razem	22	27	28	25 ¹	32 ¹	34 ²	39 ¹	34 ³	28 ⁴	27 ⁴	26 ¹	27 ²	25 ²	446 ²¹			

Egzamin ustny odbył się w dniach 27, 28, 29 i 31 maja; 1, 3, 4, 5 i 6 czerwca 1929 r. pod przewodnictwem Ks. Błażeja Kotfisa, Dyrektora Zakładu. Następujący abiturjenci otrzymali świadectwa dojrzałości:

KLASA VIII A ..

Bakas Stanisław	Mazur Władysław
iBuszko Tadeusz	Mozer Emil
Drag Ludwik	Nędzowska Marja
Kłęczek Stanisław	Piech Jan.
Koperski franciszek	Pisarz Stanisław
Kranzówna Sidonja	Rudolf Leon
Kuman Władysław	Schuldenfrei Symche
'Kusek' franciszek	Stafiński, i Stanisław
„Lelek” Kazimierz	Stępień Jan
Lejkówna Helena	Wępieć Jan
„Markiewicz Hieronim	Wrona Teofil
„Mazur Tadeusz	

KLASA VIII B.

„Bień Stanisław	Nędzowski Władysław
„Bieszczadówna Ludwika	Olechowski Zbigniew
Bochnia' Tadeusz 'Chłopek	Polniaszek Jan
Tadeusz Daniel Ludwik	Rataj Julian
„Kloc Leon	Stępień Marjan
„Kolebok. franciszek	Stola Leon
Kołodziej Edward	Stręk Andrzej .
Kozarski Michał	Szczygieł Mie~zysław
J(ptfis Gustaw	Świerad Kazimierz .
Mazur Witbid	Tetiuk Leon
Michałowski Władysław	Wielgosz franciszek
• Momola Jan	Wilkon Bolesław

KLASA VIII C.

Biber Edmund	Koziński Jan
Detz Mieczysław Drozd	Lochman Stanisław
franciszek	Mazur TadeuSz
-Gancarzówna Józefa	Niegosz Stefa.~
Gawryś Kazimierz	Ozóg Stanisła~
'Oriinspan Maurycy	Pondo Jakób
Hajdukiewicz Roman	Radzikowski Tadeusz
'Herduś Piotr	Safier Abraham
Hruby Witold	Sulisz Alojz}l
„Jaworcak Zenon	Wojciechowska Aleksandra
Kobosowicz Stanisław	Żurad Stanisław .
„Kowalski Kazimierz	

VIII.

Wykaz uczniów i uczennic w roku szkolnym 1928/29.

(Z wynikiem bardzo dobrym - uzdolnionych oznaczono drukiem pochyłym)

KLASA I (28).

Siłkowski Tadeusz
Śniegowski . Adam
Stanek Jerzy Surowiecki
„Władysław Sypel
Władysław Szewczyk
Stanisław Szczuro\Tlski
Tadeusz Wępieć
Stanisław Wilczyński
franciszek
b Burz Bogusław (wyst. 16/II) Lisowski
Zbigniew (wyst. 20/XI) Wójcik
Stanisław (wyst. 27/XI) d Olszewski
Czesław
„Żurek Bronisław

KLASA II (29).

Kowalski Michał
Kusiba Maciej
Małozieć Kazimierz
Piotrowski Kazimierz
Pondo Adam
Tetiuk Karol
Walczyk Marcin
Wytrwał Stanisław
Zarytkiewicz Józef
Zięba Alfred
b Jankowski Bronisław (wyst. 15/II 1929)
Rusinowski Stanisł. (wyst. 16/II 1929)
Wąsowski Marjan (wyst. 17/XI 1928) d
Pryjda Włodzimierz

KLASA III A (27).

Nykiel Stefan
puzon Karol Skrzypek
Kazimierz Szczeklik
Wacław Sypel
Władysław
Tabaszewski Zdzisław
Towarnicki Edmund

a Baran Józef Białowicz.
Aleksander Błorski
Stanisław Bolek
franciszek „Cieci~rega
Antoni' Cwaczka Antoni
'Czochara Feliks Dudek
Jerzy
Franczak Piotr
Godek Marjan
Grecki Józef
Grodecki Stefan
Hołub Zygmunt
„Kochan Władysław
„Kołodziej Mieczysław

li Chm~a Józef Dudęłt
Zbigniew . Gac
„I{()man Jeleń
Sbmisław Klarnu! Jan
Littak ferdynand
Motyka Ludwik

b Bieszczad Michał (wyst. 30/X 1928)
 Mazur' Bolesław (wyst. 10/III 1928)
 Skoczec Ksawery (wyst. I/IX 1928)
 Staroń Józef (wyst. I/IX 1928)
 Szablowski Władysław (wyst. 30/IV 1928)
 d Dyło Stanisław

36.
 Gac Piotr
 Lis Stanisław
 Motyka Juljan
 Skarbek Władysław
 Stec Józef
 Szczerbiński Piotr
 Wykupił Wacław

KLASA III B (24).

a Bochnia franciszek
 Chodacki Zdzisław
 Cholewa Zygmunt
 Felon Michał Gawryś
 Zygmunt Glibowski
 Stefan Ołodek
 Aleksander Grzebień
 Kazimierz Knot
 Stanisław Mateja
 Tadeusz Mielecki
 Alojzy Misiewicz
 Michał

Pawłucki' Roman
 Przewoźnik Jan
 Rachwał Wojciech Rój
 Władysław
 Szymkiewicz Tadeusz
 Zucker Meilech
 b Białek Tadeusz' (wyst. 28/V 1929) Klusek
 Krzysztof (wyst. liii 1929) Leśniowski
 Jan (wyst. I/V- 1929)
 d Bomba Marjan
 Gunia Augustyn
 Steinhof Jerzy

KLASA IV A (28).

a Bacher Kazimierz
 Baran Paweł
 Bieszczad Józef
 Czajka Jan
 Czapka Kazimierz
 Czerepak Wojciech
 Cwiok Paweł fiszer'
 Zbigniew Gnacek
 Józef Grych Józef
 Hamerski Adam
 Hamerski Marjan
 Lotocki Józef
 Madura Paweł

Mądro Władysław
 Mielecki Alfons
 Mikrut Walerjan
 Pocica Władysław
 Rolek Józef
 Streb Juljan
 Zabroń Wilhelm
 Zdziebko. Antoni
 Zdziebko Jan
 b Szczę ch Jan (wyst. 3 1/10 1928).
 d Barciński franciszek
 Karasiński jerzy' -
 Król Wincenty .. -
 Sochacki Antonie

KLASA IV B (28).

a Czauderna Eugenjusz
 Dwornicki Stefan
 filipek Czesław
 Grodecki Juljan
 Kaczkowski' Stanisław
 Kalita Mieczysław
 Kobylarz Jan
 Krieger Jakób
 Król Bronisław

Leśniak Józef,
 Panocha Roman
 Przyślak Władysław
 Sommer Pinkas
 Szczęsny Zygmunt
 Szumowicz Stanisław Tabas
 Bolesław Eugenjusz Taboł
 franciszek Jan Tworek
 franciszek

zagórski Rom~Jan d'
 Chęć J~
 " Dydynś J Ci~t b i r i
 Jedy
 K n a k Jan
 o c h a n e k Jan

a '13ieleaą Henryk
 ~PabtQ~ski -Adolf
 iej.;lilski ,Stanisław
 J;i~bień .Ludwik
 ?kã~ziolka Kazimierz
 'Lelek Antoni
 Maj Karol
 Miehałski Józef
 Nykiel -Henryk
 Sulisz Roman
 Szlachta Antoni
 Szlachta, Leon
 , Tomaszewski Marjan
 Urbanek Stanisław
 Wietki francisze~ \

a Bielawicz Józef
 Binkowski Antoni
 Brołqrol
 B Ir~Kazimierz
 Byś i Leon Chęć
 Paweł Czajka
 Zdzisław Detz
 Stanisław ,Dybek
 Stanisław Głab Jan
 ..
 Jagoda 'f,ranciszek
 -Kita Jan'
 Krajewski Mieczysław
 Król Edmund
 >Kriemiński i Henryk
 Mysona Władysław:""
 Pluta Stanisław

a Babuif Edward Baryni
 franciszek
 Bełtek;1 t II~ksander
 Bochnią:" Stefan
 Borkowski Kazimierz
 Czarnik Kazimierz

Lewicki Tadeusz
 'Mazur Józef
 Rusin Władysław!
 Urbanek Stanisław
 Wójcik feliks

KLASA IV C (27).

Wójtowicz Stanisław.,'
 b Winter Jerzy (wyst. 26/1 1929~.
 c Bira Henryk (uzup. ze wszystkich przedmiotów z wyjątkiem jęz. pol. tys. i ćwic. ciel.)
 Kitówna Marja, pryw. (uzup. wszystko)
 d Bira Ludwik Bukowski
 Bronisław Cebulak,
 Kazimierz
 frankiewicz Roman
 Kitrys Marjan
 Pawełek Ludwik
 Pryjda Rudolf Wójcik
 Kazimierz

KLASA V A (34).

Siedlisker Henryk
 'Słota Józef
 'Sroczyński Józef
 Starz ak Adam
 Stawiarski Kazimierz
 Szymaszek Jan
 Turza, Kazimierz
 'WeSołowski Stefan
 ZachHenryk. -1)6blówna
 Itta- (pryw.)
 b Pieprzak Władysław (wyst. 30/41929) d
 Gawlik Kazimierz
 , Janda Tadeusz Littmann
 Samuel Migala
 Stanisław Osiecimski
 Kazimierz Ozga
 Tadeusz

KLASA V B (37).

Dyło Józef
 filipek Stanisław
 Gębala Stanisław
 Igięlski Władysław
 jasiński Włodzimierz
 Jędrzejowski Józef

t(ępski Józef
Kisiel franciszek
Laska józef Ładowicz
franciszek Mahler juda
Pięta Marjan
Posłuszny Michał
Rozlazły jan
Sędlak jan
Słota józef
Sołtys Stanisław

Stępień Władysław
Trzeźniowski Edward
Wiśniewski Kazimierz
Wojtowicz franciszek
Wozowicz Stanisław
Wyczałek Jan Występek
Kazimierz Zapał
Tadeusz
b Godek józef (wyst. I/IX 1928)
c jędrzejowska Elżbieta (uzup. wszystko)
Trzeźniowska jadw. (uzup. wszystko)

KLASA VI A (40)

a Bassara józef Berger
Stefan Daniel
Eugenjusz Dziedzic
Adolf Grzebyk
franciszek Hiittel
Kazimierz jabłoński
Stanisław jaworek
józef Kądziołka józef
Kępa Zdzisław
Klimek franciszek
Kliś Stanisław Koczeń
Jacenty Kotfis
Eugenjusz Kowalski
Henryk Kowalski
Piotr' Król Tadeusz
Kutrzuba Kazimierz
Kwarta Antoni
Leja Tadeusz

Marszałek Ludwik
Milas Władysław
Różak Stanisław
Sroka Sebastian
Stachura Bolesław
Stapor Władysław
Stróżyński Mieczysław
Sandua Józef
Szczęch józef
Szczllowski Mieczysław
Wagner Roman
Wesołowski Marj;ln
Zieliński Marjan
Żmuda Władysław
Kropczyńska Janina (pryw.)
d Oąska Jall
Kolebok Stanisław
Nowakowski Edward
Radoniewicz Stanisław
Świętoń Zygmunt

KLASA VI B (39)

a Anuszewski józef
Bieszczad Ludwik
Chmiel Karol
Daniel Stefan
Grych Władysław
Guniówna Marja
Kliś Karol
Kolodziej Jan
Krzak Wawrzyniec
Kwiatkowski Tadeusz
Łaszewski Bolesław
Łopuszyński Kazimierz
Mądro Tadeusz

Motyka jan
Olechawski Józef
Orzech franciszek
Ostem Aleksant,ef;
Pater Marcin Penderecki
Jerzy Pietrucha Jan
Składzień Maksymiljan
Składzień Władysław
Skoczek Jan
Sobecki Tadeusz
Stańko Al~sander
Szafranski Alojzy

Teti~k Tadeusz'
Tewel W ił.e ~im.
Topij stInnSław
TymCZ~h'ówita Julja
Wefge}. Władysław
WaękQwski Józef
witekQ.Wska Helena

b Szczepanek Roman (wyst. I/IX 1928)
Pawlus Mieczysław (wyst. 18!1111929) c
Prokopowicz józef G. polski, niem.;
historja)
d Daniel Jan fisch
Peiseth Pytel
Stanisław

KLASA VII A (34).

Zborowski Mieczysław
Kozekówna Bronisława
Krzystoniówna Marja
Szelowska Zofja

b Chajec Józef (t 21/II 1929)
Pijar Wojciech (wyst. 30/XI 1928) c
Mokrzycki Wacław (uzup. ze wszystkich p.
prócz fiz. i mat.)
Osucha Jan (uzup. ze wszystkich p.)

d Dąbrowski Alfred
Grzegorski Władysław
Kopeć Jan
Krypel Piotr
Łaszewski Roman
Maniewski Jan
Milan Adam
Wojnarowski Stanisław

KLASA VII B (35).

Szczurowski Michał
Szymaszek Jan
Wojdon Ludwik
Wojdon Tadeusz
Żurek Stanisław
Pająkówna Helena

b Dropriński Marcin (wyst. 21/I 1929) Duda
Ed'ard. (wyst. 22!IX 1928) Kranz Jakób
(wyst. 21/I 1929) Suski Tadeusz (Wyst.
21/I 1929)

d Baran Bolesław
Marszałek Antoni
Skwirut Marjan
Szczyrek Kazimierz
Bartoszówna Emilja
Hewryczówna Zofja
Osiecimska Helena

KLASA VIII A (27¹).

a Baka!> Stanisław	Mozer Emil
Buszko Tadeusz	Nędzowską Marja
Drąg Ludwik	<i>Piech Jan</i> 'Piotrowski
Drąg Stanisław	Bolesław Pisarz
Kłęczek Stanisław	Stanisław Rudolf Leon
Koperski franciszek	S<;huldenfrei Symche
Kranzówna Sidonja	Stafiński 'Stanisław
Kuman Władysław	Staszewski Henryk
Kusek franciszek Lelek	Stępień Jan
Kazimierz Lejkówna	<i>Wępsięć Jan</i>
Helena Markiewicz	<i>Wrona 'Teofil"</i>
Hieronim Mazur	b Nędzowski Wład. (~yst. IS/XII 1928) d
Tadeusz Mazur	Grochówna Marja (przyw.)
Władysław	

KLASA VIII B (29).

Momola Jan Nędzowski
Władysław Olechowski
Zbigniew Ozga Julian
Polniaszek Jan
Rataj Julian
Stępień Marjan
Stola Leon
Stręk Andrzej
Szczygieł Mieczysław
Świerad Kazimierz
Tetiuk Leon
Wielgosz franciszek
Wilkoń Bolesław-

a Biber Edmund
Borowiec Władysław
Czapka Stanisław
Detz Mieczysław
Drozd franciszek
Gancarzówna Józefa (hosp.)
Gawryś Kazimierz, Griinspan
Maurycy Hajdukiewicz
Roman Herduś Piotr
Hruby Witold
Jaworczak Zenon
//obosowicz Stanisław
Kowalski Kazimierz

IX.

Kronika Zakładu.

Rok szkolny 1928/29 rozpoczął się dnia 3 września 1928 uroczystym nabożeństwem w kościele parafjalnym.

Przegląd poprawczy, uzupełniający i wstępne klasy od I ~ III odbyły się w dniach 31 sierpnia i 1 września 1928.

W dniach 13 i 14 września przystąpiła młodzież z okazji rozpoczęcia nowego roku szkolnego do spowiedzi i Komunii św.

W dniu 15 września obchodzono "Tydzień dziecka".

W dniach 23, 29, 30 i 31 października zwiedzał Zakład J. W. P. Wizytator Władysław Wierzbicki.

W dniu 1 listopada uczcił cały Zakład pamięć profesora - poety i bohatera, śp. Jerzego Żuławskiego, Józefa Szydłowskiego, pierwszego b. Dyrektora i profesorów tut. gimnaz. Młodzież wraz z Gronem naucz. zebrała się nad grobami wspomnianych, a chór odśpiewał pieśni żałobne.

W dniu 10 listopada obchodził Zakład uroczystość rocznicę 10-lecia niepodległości Polski.

W dniu 13 listopada przystąpiła młodzież do spowiedzi i Komunii św. z okazji uroczystości św. St. Ostki - Patrona Zakładu.

W dniu 1 grudnia obchodzono rocznicę powstania listopadowego. W dniu 31 stycznia zakończono I półrocze rozdaniem półr. wykazów cenzur po lekcjach szkolnych.

W dniach 13, 14, 15 i 16. marca odbyły się rekolekcje Wielkanocne dla młodzieży, pod przewodnictwem ks. Nagorzańskiego, proboszcza z Gumnisk.

W dniu 19 marca brała udział młodzież z całym Gronem naucz. we wszystkich uroczystościach, urządzonych z okazji Imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego.

W dniach 6, 7, 8, 10 i 13-maja odbył się pod kierownictwem Dyrektora Zakładu piśmienny egzamin dojrzałości.

W dniu 7 maja odwiedził Zakład J. W. P. Wizytator Władysław Wierzbicki i wizytował piśmienny egzamin z matematyki.

W dniu 12 maja obchodzono "Dzień Matki". Po nabożeństwie udała się młodzież z orkiestrą gimnaz. na boisko "Sokoła", gdzie wysłuchała przemówienia prof. Kity na temat: "Matka i jej znaczenie".

W dniach 27, 28, 29 i 31 maja, 1, 3, 4, 5 i 6 czerwca odbył się pod przewodnictwem Dyrektora Zakładu ustny egzamin dojrzałości.

W dniu 28 maja zwiedziła młodzież na 2 ostatnich godzinach nauki wystawę ruchomą przemysłu kraj. w "Sokole".

W dniu 10 czerwca przystąpiła młodzież po raz trzeci do spowiedzi i Komunii św.

- 54 -

W dniu 23 czerwca wziął Zakład udział w pogrzebie śp. flisowskiego Eugenjusza, byłego ucznia tut. gimnaz.

Rok szkolny 1928/29 zakończono uroczyste m nabożeństwem dziękczynnym, odprawionem w kościele parafjalnym, po którym rozdano uczniom świadectwa roczne.

Śp. **Chajec Jósef**, ur. 20 listopada 1909 w Skurowej, woj. krak., uczeń kl. VII a, zmarł 21 lutego 1929 r. Zmarły należał do rzędu tych uczniów, którzy pilnością, wytrwałą pracą i wzorowym zachowaniem się, zasłużył sobie na serdeczną i trwałą pamięć w Gronie naticzycielskiem i Jego kolegów.

:18C

X ..

Informacje na rok szkolny 1929/30. I.

TAKSY.

(Mili. W. R. i O. P. 31/1. 1928: Nr. II. 1503/28.)

1. Taksa wstępna (dla uczniów wstępujących po raz pierwszy do szkoły średniej) ..... 3 Zł
2. Taksa za egzamin wstępny od klasy drugiej do siódmej 10 Zł Taksa za egzamin wstępny częściowy przy przechodzeniu uczniów do odpowiednich klas typu odmiennego .... 4 Zł
3. Taksa za egzamin wstępny do klasy ósmej . . . . . 20 Zł
4. Taksa za egzamin prywatny ..... 20 Zł
5. Taksa za egzamin dojrzałości publ. i przyw. .... 12 Zł
6. Taksa za pełny egzamin dojrzałości dla eksternów ... 60 Zł
7. Taksa za uzupełniający egz. dojrzałości dla eksternów .. 15 Zł
8. Taksa za wydanie duplikatów świadectw rocznych i półrocznych ..... 5 Zł
9. Taksa za wydanie duplikatów, świadectw dojrzałości ..... 10 Zł
10. Taksa administracyjna rocznie .. . . . . 110 Zł
11. Oprócz taks wyżej wymienionych uczniowie ponoszą koszt wszelkiego rodzaju zaświadczeń i druków, n. p. dla celów wojskowych, dla uzyskania ulg taryfowych na kolejach i t; p.

Egzamin wstępny do klasy pierwszej jest bezpłatny, bezpłatny jest również egzamin do klasy czwartej, o ile składa go uczeń, przechodzący z tej klasy bezpośrednio po ukończeniu klasy siódmejsiedmioklasowej szkoły powszechnej.

Taksy wpłacone przez uczniów zwrotowi zasadniczo nie podlegają.

II. LEGITYMACJE UCZNIOWSKIE.

(K. p. S. K. 20/1 1923, L. 9/pr. i 27/8 1923, L. 1088/pr.) Każdy uczeń (uczenica) publiczny i prywatny winien posiadać legitymację;

Legitymacja musi być przez ucznia wzgl. uczenicę własnoręcznie podpisana, zaopatrzoną w fotobrafję ucznia, w pieczęć Dyrekcji i podpis Dyrektora Zakładu.

Legitymację wydaje kancelarja Dyrekcji.

Legitymacje będą wydawane co roku w czasie wpisywania się uczniów do Zakładu.

- W razie wystąpienia ucznia, lub przeniesienia do innego zakładu, legitymacja będzie odebrana, a zwróconą tylko fotografja.

III. CZAPKI UCZNIOWSKIE.

K. O. S. K. reskr., z 21/III 1923, L. 38!pr. i z 2.1 /VIII 1923, L. 1088 pr. wprowadziło obowiązek noszenia czapek przez uczniów i uczeniee państwowych gimnazjów.

1) Dla uczniów:

Czapka t. zw. rogatywka koloru ciemno-granatowego. Na froncie czapki znak „O”. Oodeł państwowych na czapkach umieszczać nie wolno. Dla Dębicy przepisana jest na czapce opaska koloru jasno niebieskiego.

Pod znakiem "O" wąski i krótki poprzeczny pasek, wzgl. dwa, trz, cztery kataru opaski, jeśli uczeń uczęszcza do khlS niższych; w !<JMach wyższych "tego samego koloru wksza, łcie'kątą, którego (~\0/1~ zwrócone są ku górze ..

2) Dla uczenie:

Beret ciemno granato, WY z jedrtego kawałka w zimie, a kapelusik biały, płócienny z małym tondem 'w lecie z literą "O" na fronde, koloru jasno-granatowego.

IV. POCZĄTEK ROKU SZKOLNEOO 1929/30.

Rok szkolny 1929/30 rozpocznie się uroczystem nabożeństwem dn. września 1929 r.' o godz. 8 ra\llo.

, W Dębicy, dnia 28 czerwca 1929 r.

Ks. Kotfis Błażej
Dyrektor

